

2023

Esport, inclusió i diversitat LGTBI

GUIA TEORICOPRÀCTICA

 GENERALITAT
VALENCIANA
Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

 Activitat Física,
Educació i
Societat

VNIVERSITAT VALÈNCIA Facultat de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

El perquè d'aquesta guia

Aquesta guia ofereix una sèrie de recursos i orientacions per a la inclusió de persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals (LGTBI) en l'esport. Va dirigida tant al personal tècnic esportiu com a persones entrenadores, jutgesses i dedicades a l'arbitratge de diversos esports, com també al personal de les federacions, clubs, entitats esportives i promotores d'activitat física, i al públic en general.

L'esport integra un conjunt de pràctiques socials creades per al nostre ús, gaudi i autorealització. Totes les persones, independentment de la seua orientació afectivosexual, identitat o expressió de gènere i característiques sexuals, haurien de poder beneficiar-se de la pràctica esportiva. Això significa que les persones LGTBI tenen el mateix dret que qualsevol altra a participar i gaudir d'aquesta pràctica, i mai han de ser considerades com un problema per a l'esport. El mateix ocorre amb altres col·lectius vulnerats com poden ser les persones amb discapacitat, migrants o persones amb cossos no normatius (p. ex., persones obeses)*. Per aquest motiu, les pràctiques i els entorns esportius han d'adaptar-se per a permetre i afavorir la inclusió de les persones LGTBI. Precisament aquesta guia pretén facilitar la inclusió i la participació en igualtat de les persones LGTBI en l'esport.

* Veure aquesta altra guia, influenciada per una perspectiva basada en la interseccionalitat ([vegeu Glossari de termes](#)), que es pot consultar en: [Grup AFES \(2023\) Diversitats en l'activitat física i l'esport. Nau Llibres.](#)

Per a professionals i
institucions esportives

Què fer
quan...

Esport i
persones
LGTBI

Bones
pràctiques
esportives

Per a
saber-ne
més

a. Les experiències de les persones
LGTBI en l'esport

b. Mites

c. Què diuen les lleis sobre les
persones LGTBI en l'esport?

Esport i persones LGTBI

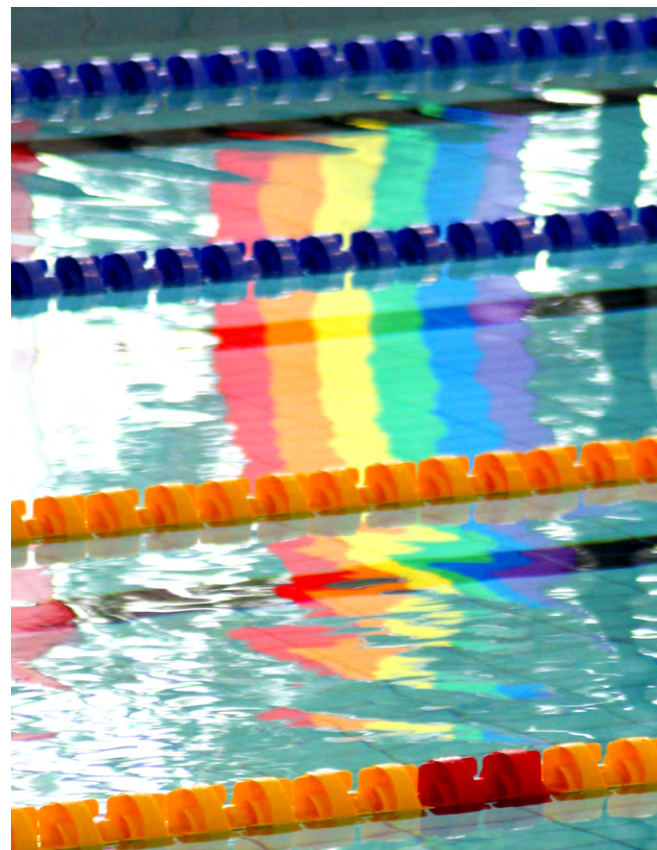
1

a. Les experiències de les persones LGTBI en l'esport

La diversitat afectivosexual i de gènere encara té una relació problemàtica amb l'esport, a causa de l'escàs reconeixement i visibilitat de les persones LGTBI.

En alguns esports, les persones lesbianes han rebut tradicionalment un reconeixement social més gran. En canvi, les persones gais han tingut més problemes d'acceptació, fet que els ha obligat a ocultar la seua orientació afectivosexual.

Les persones trans, d'altra banda, manifesten fer activitats fisicoesportives de tipus recreatiu semblants a la població general. No obstant això, igual que les persones intersexuals, tenen dificultats de participació en les competicions esportives d'alt nivell.

Les experiències del col·lectiu LGTBI en l'esport són diverses, segons els grups, les persones i els contextos o les modalitats esportives en què participen. La por a la discriminació i a la violència continua present i són escasses les organitzacions esportives que tracten d'ajudar-les i promoure la seua inclusió*. A més, aquestes persones tenen més risc de patir assetjament o violència en l'esport que les persones heterosexuales**. A Espanya, concretament, un 20 % de les persones LGTBI ha patit assetjament en l'àmbit esportiu***. Aquestes experiències afecten la seua salut general i repercuteixen negativament en la seua participació... perquè provoquen el rebuig o l'abandonament de la pràctica. Fins i tot la percepció d'un ambient LGTBIfòbic influeix negativament en la pràctica esportiva.

* Agrupación Deportiva Ibérica LGTBI+ (ADI) (2018). *Guía del deporte inclusivo para personas LGTBI+*. ADI. [Disponible ací](#).

** Englefield L. (2012). *LGBT inclusion in sport*. Enlarged Partial Agreement in Sport (EPAS). Council of Europe. [Disponible ací](#).

*** Devís-Devís, J., Pereira-García, S., Valencia-Peris, A., Vilanova, A., Gil-Quintana, J. (2022). Harassment Disparities and Risk Profile within Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Spanish Adult Population: Comparisons by Age, Gender Identity, Sexual Orientation, and Perpetration Context. *Frontiers in Public Health*, 10, 1045714. doi: 10.3389/fpubh.2022.1045714 . [Disponible ací](#).

1

a. Les experiències de les persones LGTBI en l'esport

Moltes persones LGTBI que pateixen discriminació no reaccionen o fugen d'aquestes situacions, mentre que d'altres es veuen obligades a canviar d'entorn esportiu. Només 1/4 s'enfronta a les persones que les discriminen i molt poques les denuncien*.

Per a gaudir de l'esport, les persones LGTBI han de sentir reconegudes les seues identitats de gènere i orientacions afectivosexuals, com també han de sentir ateses les seues necessitats. La falta de reconeixement per part d'altres persones esportistes, del cos tècnic i esportiu, de les institucions o del públic en general pot provocar mal al col·lectiu LGTBI i es converteix en una forma sistèmica d'opressió. Per això, hem de treballar per la igualtat i la justícia social mitjançant polítiques i pràctiques que reconeguen la diversitat d'orientacions afectivosexuals, identitats i expressions de gènere en l'esport.

1/3 no coneix cap institució o persona amb qui contactar en cas de patir experiències negatives. Les organitzacions que coneixen es troben al marge del sistema esportiu.

* Menzel, T., Braumüller, B. i Hartmann-Tews, I. (2018). *The relevance of sexual orientation and gender identity in sport in Europe. Findings from the Outsport survey*. German Sport University Cologne, Institute of Sociology and Gender Studies. [Disponible ací](#).

1

a. Les experiències de les persones LGTBI en l'esport

Algunes dades més sobre les seues experiències*:

42%

de les persones LGTBI fa visible la seua orientació afectivosexual i identitat de gènere en l'esport

69,5%

considera que en l'esport hi ha un problema greu d'homofòbia

80%

considera que els insults verbals i la discriminació són els incidents més comuns de tipus homo/transfòbic

16%

de persones LGTBI físicament actives ha tingut alguna experiència negativa per la seua orientació afectivosexual o identitat de gènere

31%

no fa visible la seua orientació sexual i identitat de gènere en l'esport

89%

considera que en l'esport hi ha un problema greu de transfòbia

5%

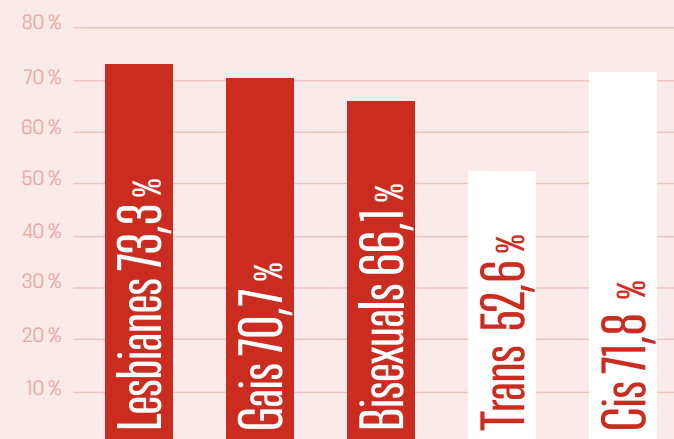
abandona la pràctica per haver tingut experiències negatives

* Menzel, et al. (2018). Ob. Cit.; Hartmann-Tews, I. (ed.) (2022). *Sport, Identity and Inclusion in Europe. The Experiences of LGBTQ People in Sport*. Routledge. [Disponible ací](#).

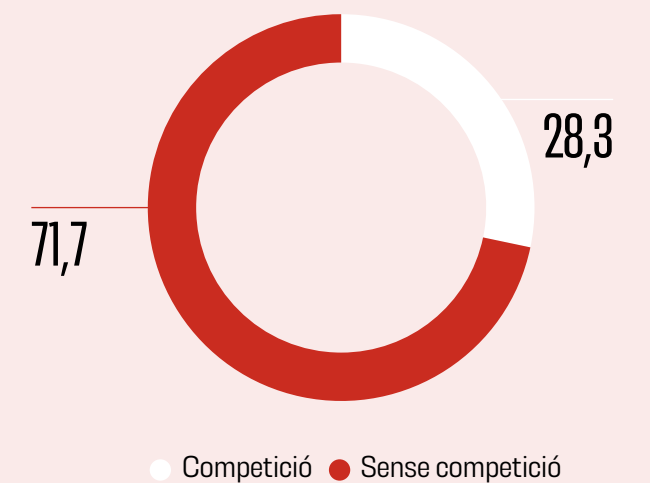
1

a. Las experiencias de las personas LGTBI en el deporte

Quin percentatge de persones del col·lectiu LGTBI fa esport a Espanya?*

Quin tipus d'activitat física i esport practiquen?*

En quins clubs practiquen?

Com afecta la transició de gènere a la pràctica esportiva?*

14,5%

de les persones trans abandonen la pràctica esportiva després de fer pública la seua identitat de gènere.

* Gil-Quintana, J., Pereira-García, S., López-Cañada, E. i Valencia-Peris, A. (2023). "Hábitos deportivos de las personas LGTBIQ+ en España". En E. Pérez-Nieto, M. Fernández-Cano, A. Pérez-Bernabeu, i M. A. Sánchez-Ibáñez (ed.), *MariCorners Vol. II. Hacia la construcción de un espacio académico queer en español* (pàg. 69-97). Egales.

** López-Cañada, E., Devís-Devís, J., Valencia-Peris, A., Pereira-García, S., Fuentes-Miguel, J. i Pérez-Samaniego, V. (2020). Physical activity and sport participation in trans persons before and after gender disclosure: prevalence, frequency and type of activities. *Journal of Physical Activity and Health*, 17 (6), 650-656.

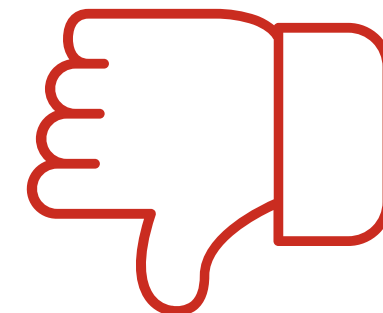

b. Mites

Els mites són creences basades en informació falsa, errònia o estereotipada que contribueixen a confondre, discriminar o menysvalorar el col·lectiu LGBTI i la participació d'aquest en l'esport. Aquests mites s'incrusten en l'imaginari col·lectiu, i arriben a assentar-se com a suposades 'veritats' o adverteixen sobre els 'perills' que suposa la participació esportiva de les persones d'aquest col·lectiu.

Mite 1. L'homosexualitat i la transsexualitat són malalties

L'homosexualitat i la transsexualitat han existit sempre, encara que amb noms diferents i sent més visibles en unes cultures que en d'altres. La vinculació de l'homosexualitat i la transsexualitat amb la malaltia arranca el segle XIX quan la medicina va associar la salut a un criteri de normalitat, és a dir, quan el fet patològic es va entendre com una variació quantitativa del fet 'normal', una relació que va ser àmpliament criticada*. Per això, i després de la pressió social de moltes organitzacions i persones, l'Organització Mundial de la Salut va despatologitzar l'homosexualitat i la transsexualitat, i les va eliminar del capítol de 'trastorns de la personalitat i el comportament' de la 'Classificació internacional de malalties', el 1990 i el 2018 respectivament**.

Mite 2. Els gais són fluixos per a practicar esport

Expressions com 'no jugues malament per a ser gai' o 'marieta l'últim' són un exemple palpable d'un mite que presenta una visió errònia de la capacitat o el rendiment esportiu de les persones. Es tracta d'afirmacions populars sense cap suport científic perquè no s'han trobat diferències entre persones homosexuals i heterossexuals que puguen afectar el rendiment esportiu. Els gais són xics com els altres i n'hi ha que destaquen en algun esport i d'altres que no destaquen. Entre aquests, hi ha grans esportistes, com el nadador australià Ian Thorpe que té en el seu palmarés 5 medalles olímpiques, 11 en campionats del món i 10 en jocs de la Commonwealth de natació.

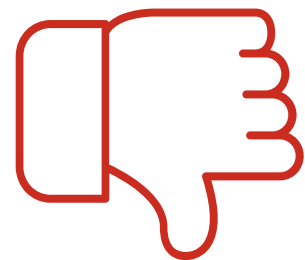
* Canguilhem, G i Foucault, M. (1991). *The normal and the pathological*. Zone Books. [Disponible ací](#).

** CIE-11 (2022). *Classificació Internacional de Malalties, 11.a revisió. Estandardització mundial de la informació de diagnòstic en l'àmbit de la salut*. [Disponible ací](#).

b. Mites

Mite 3. Les xiques que participen en esports 'tradicionalment' masculins són lesbianes

Alguns esports (futbol, rugbi, handbol o halterofília) que durant molt de temps han sigut molt practicats per homes s'han considerat popularment com a masculins. Des que les dones van començar a practicar-los, se'ls ha qüestionat la feminitat, i les han titllades socialment com a lesbianes o 'gallimarsots'. Això és degut a la creença errònia que les dones lesbianes són rudes i fortes i, per això, els agraden els esports caracteritzats pel contacte físic, l'oposició cos a cos, la força o l'agressivitat en lloc dels esports estètics i artístics*. Però això és solament un estereotip. Hi ha esportistes reconegudes mundialment com, per exemple, la futbolista de la selecció nord-americana, Alex Morgan, o l'esportista espanyola d'halterofília, Lydia Valentín Pérez, que són obertament heterosexuales i amb una alta competència esportiva en els seus esports respectius. Igualment, hi ha grans referents esportistes obertament lesbianes com ara Mapi León, jugadora de futbol del FC Barcelona i de la selecció espanyola.

* Jové i Peres, J. J. (1998). *Modos de producción figural y educación artística. Los primeros pasos de un modelo didáctico*. Universitat de Lleida.

** Guerrero, D. (2021). *Corres como una niña. El género y la diversidad LGTBI en el deporte*. Dos Bigotes.

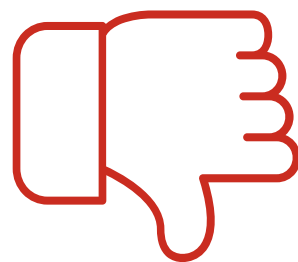
Mite 4. Els xics que participen en esports 'tradicionalment' femenins són gais

Els moviments estilitzats i subtils de les disciplines artístiques i estètiques s'han atribuït generalment a una concepció reduccionista de la feminitat*. Per això, una afirmació com la d'aquest mite, a més de simplista, és falsa. Javier Fernández López, per exemple, dues vegades campió del món de patinatge i sis vegades campió d'Europa, no és homosexual. La participació dels homes en esports feminitzats provoca que moltes persones els consideren, directament, gais. Aquest és també el cas de Pau Ribes Culla que competeix en natació artística i està sotmés a un constant assenyalament públic sobre la seua orientació afectivosexual quan no pertany al col·lectiu LGTBI**. No obstant, també hi ha gais en aquestes disciplines i això no té per què ser un demèrit esportiu, com Javier Raya, un patinador sobre gel que va representar Espanya en diversos esdeveniments esportius inclosos els Jocs Olímpics de Sotxi l'any 2014. Els bons resultats esportius no estan condicionats per l'orientació sexoafectiva de les persones que hi participen.

b. Mites

Mite 5.

La intersexualitat és una patologia i no té cabuda en l'esport

La intersexualitat és una condició natural i no patològica en la qual la relació anatòmica de cromosomes, òrgans reproductius o genitals no s'enquadren dins dels patrons sexuals que constitueixen el sistema binari home-dona. Això significa que no necessita cap tractament.

Pel que fa a l'esport, algunes persones intersexuals han sigut expulsades de les competicions per no superar proves de sexe i no ser considerades 'vertaderes' dones. Aquest és el cas de l'atleta espanyola María José Martínez Patiño a qui se li van retirar tots els registres esportius i no se li va permetre competir. No obstant això, va guanyar en els tribunals el dret a continuar competint i se li van reposar totes les seues marques. Des d'aleshores, el seu tipus d'intersexualitat no és motiu d'exclusió en les competicions atlètiques*. Altres tipus d'intersexualitat segueixen encara sota sospita. Aquest és el cas de l'atleta Caster Semenya perquè la seua intersexualitat implica una producció natural de nivells elevats de testosterona. Per això, va ser exclosa, readmesa i posteriorment obligada a reduir els nivells de testosterona per la *World Athletics* per a poder competir**. Aquesta última mesura implica una espècie de 'dopatge invers' per a reduir els seus nivells naturals de testosterona*** i el seu cas ha sigut portat al Tribunal Europeu de Drets Humans. Des del 31 de març del 2023, el Consell de la *World Athletics* ha vetat la participació d'atletes intersexuals i transgènere (que hagen tingut una pubertat masculina) en competicions internacionals femenines d'atletisme.

* Pereira-García, S., Devís-Devís, J., Pérez-Samaniego, V., Fuentes-Miguel, J. i López-Cañada, E. (2020). Las personas trans e intersexuales en el deporte competitivo español: tres casos// Trans and intersexual people in the Spanish competitive sport: three cases. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y el Deporte*, 20(80), 539-551. [Disponible aquí](#).

** Fuentes-Miguel, J., López-Cañada, E., Pereira-García, S., Pérez-Samaniego, V., i Devís-Devís, J. (2022). Identidades trans, educación física y deporte: una perspectiva sociocultural. En José L. Pérez-Triviño (coord.) *Transgénero y deporte* (pàg. 156-198). Editorial Hexis

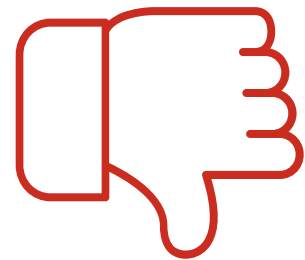
*** D'Angelo, C. i Tamburrini, C. (2013). Las atletas intersexuales y la equidad de género: ¿son sexistas las normas del COI?. *Archivos de Medicina del Deporte*, 30(2), 102-107.

1

b. Mites

Mite 6. Les dones trans fan trampa en l'esport

La creença que molts homes tramposos es disfressarien de dona per a aconseguir victòries esportives arranca dels mateixos inicis de la participació esportiva de les dones. El cas de 'Dora' Ratjen va ajudar molt, ja que es va descobrir un home alemany obligat, pel règim nazi, a participar com a dona en la prova de salt d'alçada femení en els Jocs Olímpics de Berlín del 1936*. Per això es van crear les proves de verificació de sexe per a les dones i encara hui trobem persones que consideren a les dones trans, com també les dones intersexuals, homes tramposos que es fan passar per dones*. També hom pensa que les dones trans són superiors competitivament a les dones cisgènere de manera absoluta perquè tenen alguns avantatges fisiològics, però hi ha dones trans amb millors resultats i d'altres amb pitjors. Més enllà de les victòries, aquestes dones volen, per damunt de tot, exercir el seu dret a participar en l'esport, a tots els nivells, com la resta de persones.

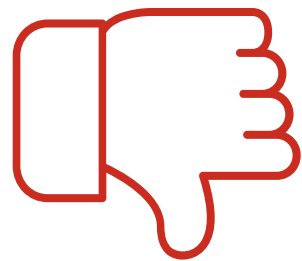

* En la revisió posterior d'aquest cas que va fer el setmanari *Der Spiegel* l'any 2009 s'assenyalava que totes les característiques sexuals secundàries de Ratjen eren "definitivament masculines", però que presentava "anomalies en els genitals". Ratjen va viure com un home fins a la seua mort l'any 2008. Això fa pensar que podria haver sigut el primer cas d'intersexualitat en l'esport d'alt nivell (en Guerrero, D. 2021, Op. cit., pàg. 98-99).

** Pereira-García et al. (2020). *Ob. Cit*

1

b. Mites

Mite 7.

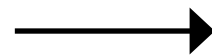
Les dones trans abusen sexualment de dones cisgènere en els vestidors

Atesa la possibilitat que les dones trans utilitzen els banys i els vestidors de la seua identitat de gènere, s'estén socialment la idea que poden ser una amenaça sexual per a altres dones. En el fons, es continua creient erròniament que són homes tramposos que amaguen la seua vertadera identitat o que alguns homes poden disfressar-se de dones per a perpetrar abusos. Aquestes idees, mescla de creença i desconfiança, solen esgrimir-se perquè les dones trans no vagen als vestidors que els pertoca amb el seu gènere sentit. No obstant això, diversos estudis assenyalen que són les dones trans les que pateixen un elevat nombre d'assalts sexuals en els vestidors masculins*/**.

* Bachmann, C. L., i Gooch, B. (2017). *LGBT in Britain: Hate crime and discrimination*. YouGov. [Disponible ací](#).

** Barnett, B. S., Nesbit, A. E., i Sorrentino, R. M. (2018). The transgender bathroom debat at the intersection of politics, law, ethics, and science. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 46(2), 232-241.

c. Què diuen les lleis sobre les persones LGTBI en l'esport?

En l'àmbit internacional, trobem diversos principis o declaracions institucionals que prohibeixen la discriminació per raó de sexe, orientació afectivosexual o identitat de gènere en qualsevol àmbit. És el cas dels Principis de Yogyakarta, elaborats per a adaptar la Declaració dels Drets Humans al col·lectiu de persones LGTBI i aprovats l'any 2007, o de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea. No obstant això, aquests instruments, encara que tenen un paper rellevant simbòlicament i de reconeixement, no tenen un caràcter vinculant, per la qual cosa es necessiten lleis específiques en els diferents Estats que regulen aquests aspectes, tant a escala general com en l'àmbit de l'esport específicament.

A Espanya es va afegir l'any 2020 un apartat a la [Ley 19/2007, d'11 de juliol, contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport](#) per a incloure l'erradicació de la LGTBIfòbia. Així mateix, la [Ley del Deporte](#), a la qual el Congrés dels Diputats va donar llum verd el desembre del 2022, també fa referència explícita als drets de les persones LGTBI. Això es concreta encara més en la [Ley 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI](#) que, en l'article 26 sobre 'Esport, activitat física i educació esportiva', recull una sèrie de mesures específiques que les administracions públiques han de promoure. Entre aquestes, destaca el compromís de respectar la diversitat LGTBI per part de clubs, agrupacions i federacions esportives. Encara més, se'ls demana que apareguen explícitament en els estatuts i codis ètics de les seues organitzacions, com també en les normes reguladores de les competicions, i se'ls exigeix també plans de formació, prevenció, sensibilització i actuació contra la discriminació i LGTBIfòbia en l'esport.

c. Què diuen les lleis sobre les persones LGTBI en l'esport?

A la Comunitat Valenciana, les normatives principals que reconeixen i regulen el dret de les persones LGTBI són:

Totes dues fan menció explícita a l'activitat física i a l'esport, i assenyalen la necessitat que les institucions garantisquen una participació igualitària de les persones LGTBI en aquest àmbit. També reconeixen el dret a la lliure participació de les persones intersexuals, sense cap discriminació, i el dret de les persones trans a participar en competicions esportives d'acord amb la seua identitat de gènere. A més, la correcta formació de les persones professionals de l'esport per a atendre les necessitats del col·lectiu es considera una qüestió clau. Per a això, **l'elaboració de guies de bones pràctiques i protocols contra la LGTBIfòbia per a clubs, agrupacions o federacions esportives** s'identifica com una de les mesures més rellevants que pot contribuir que totes les qüestions assenyalades anteriorment es traslladen a l'àmbit pràctic de manera efectiva. Aquest és, precisament, l'objectiu principal que persegueix aquesta guia.

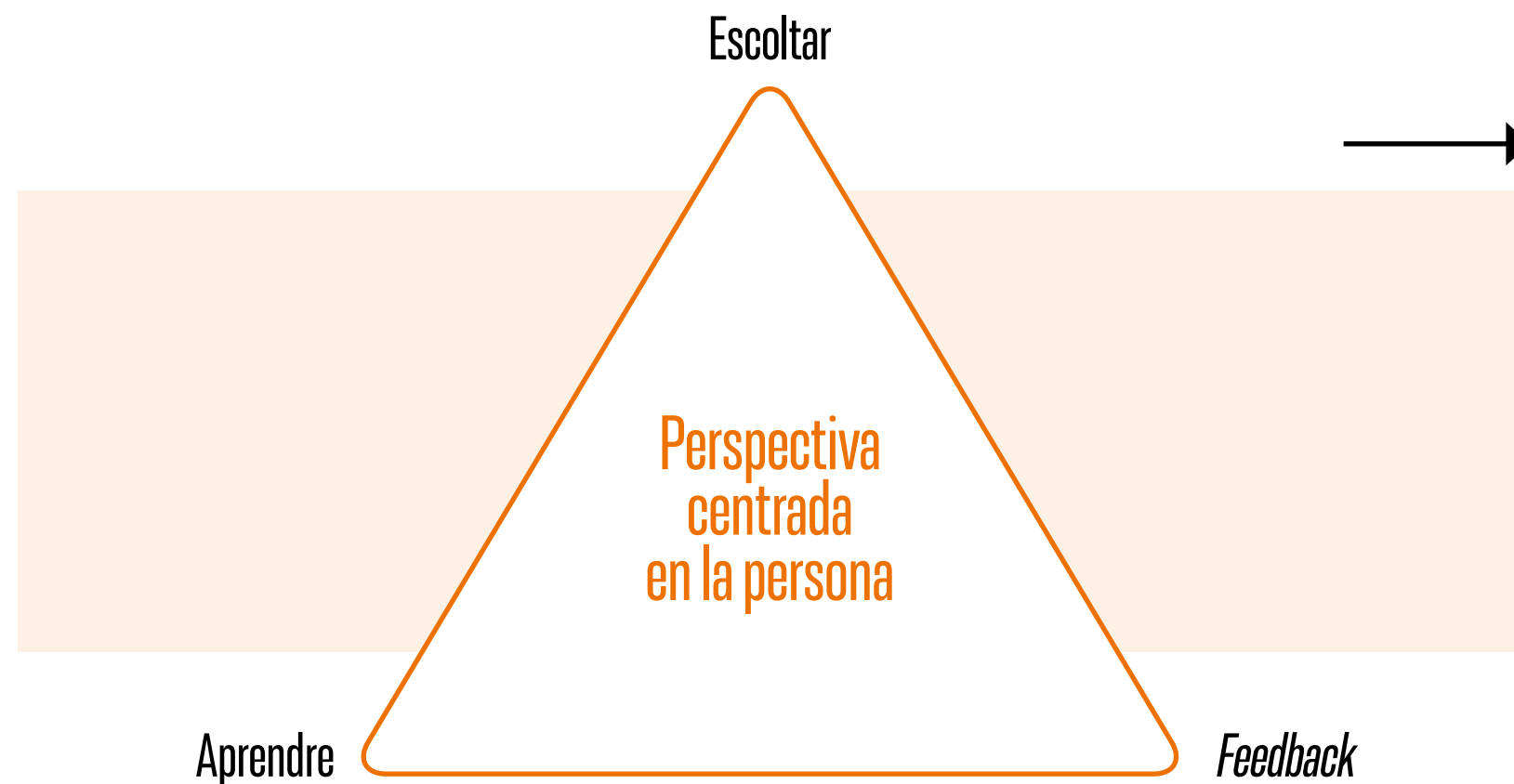

- a. La perspectiva centrada en la persona
- b. Decàleg per a professionals i organitzacions
- c. Propostes d'acció
- d. Avalua la inclusió en la teua activitat o organització

Per a professionals
i institucions
esportives

a. La perspectiva centrada en la persona

En l'esport, com en la vida, el principi ètic bàsic de "Primer són les persones i no fer-los mal" ha d'impregnar-ho tot. Després ve la resta: divertir-se, aprendre, competir, rendir, perdre, guanyar, etc. Això es coneix com a "perspectiva centrada en la persona" i per això cap persona ha de renunciar a ser lliure a l'hora de mostrar la seua orientació afectivosexual, identitat o expressió de gènere. Ser persona LGTBI no hauria de ser mai un problema per a fer esport. Si és necessari, l'esport ha d'adaptar-se a les persones i no a l'inrevés.

2

b. Decàleg per a professionals i organitzacions

1

Tractar en igualtat les persones LGTBI

Reivindicar la igualtat suposa assumir que totes les persones mereixen igual respecte i que les necessitats d'aquestes han de ser ateses. A més de tindre el mateix dret que qualsevol, la participació en l'esport pot beneficiar particularment, i de molt diverses maneres, les persones del col·lectiu LGTBI.

2

Adoptar una actitud proactiva cap a la inclusió de les persones LGTBI

Professionals i organitzacions han de cercar solucions, no crear problemes, i mostrar en tot moment la predisposició a aprendre. Escoltar i preguntar resulta clau a l'hora d'atendre el col·lectiu LGTBI. No hem de tindre por d'equivocar-nos però, si ens equivoquem, hem de disculpar-nos i rectificar.

3

Rebutjar, denunciar i erradicar qualsevol classe de LGTBIfòbia, violència, discriminació, assetjament, insult o burla en el sistema social de l'esport

La discriminació i l'assetjament són intolerables. Moltes vegades les persones assetjades no poden denunciar aquestes situacions d'assetjament i discriminació. Cal ajudar aquella persona que mostre dubtes, dificultats o desconeixement dels seus drets. El rebuig a l'assetjament i la violència també ha d'estendre's a l'ús en les xarxes socials, tenint en compte que el que es fa públic en aquestes pot tindre implicacions legals.

4

Crear entorns esportius segurs i inclusius basats en bones pràctiques

Resulta prioritari establir unes directrius inclusives que ajuden que totes les persones es troben còmodes i segures en els entorns esportius. Un espai especialment problemàtic és el dels vestidors, particularment per a les persones trans. Ha de facilitar-se que siguin accessibles, segurs i confortables, si pot ser amb espais privats que permeten preservar la intimitat a qui ho desitge.

5

Conèixer i aplicar el marc jurídic que garanteix una participació igualitària i el reconeixement de les persones LGTBI en l'esport

El coneixement del marc jurídic serveix per a reivindicar els drets de les persones, adoptar polítiques i fomentar bones pràctiques en relació amb les necessitats particulars del col·lectiu LGTBI.

2

b. Decàleg per a professionals i organitzacions

6

Sensibilitzar els diferents agents de l'esport sobre la importància d'un esport lliure de discriminació cap al col·lectiu LGTBI

Fer-se preguntes sobre el que fan els diferents agents de l'esport (personal tècnic esportiu, esportista i afició) i compartir-les amb col·legues i persones pròximes ajuda a explorar mètodes d'acció i solucions a problemes concrets. Mantindre's al dia i en contacte amb la realitat social ajuda en el quefer professional inclusiu.

7

Derrocar els mites que discriminen o menysvaloren els diversos aspectes referits a la participació del col·lectiu LGTBI en l'esport

Dos dels pilars en què es basa la discriminació del col·lectiu LGTBI en l'esport són els estereotips i les creences sense fonament. Fomentar la igualtat suposa desmuntar-los i erradicar-los de les polítiques i l'actuació professional.

8

Garantir la difusió de missatges positius sobre la diversitat en l'àmbit esportiu

Convé fer explícits i divulgar missatges sobre la inclusió del col·lectiu LGTBI en l'esport. Les organitzacions esportives haurien de redactar codis de conducta en què s'especifique el tipus de comportament que s'espera de les persones membres, simpatitzants, familiars, cos tècnic i personal directiu.

9

Dissenyar estratègies diverses per a previndre la reproducció d'estereotips sexistes o LGTBIfòbics en la pràctica i la competició esportiva

Les polítiques, estratègies, campanyes, formacions i protocols de federacions, clubs i organitzacions esportives poden dirigir-se a molts àmbits i molt diferents, com crear espais segurs (per exemple, vestidors), observar conductes del públic (per exemple, insults, amenaces) o fer costat a esportistes (per exemple, en fer pública la seua orientació afectivosexual o la seua identitat de gènere).

10

Promoure un llenguatge ampli, coherent i respectuós en què hi haja correspondència de noms i pronoms amb les identitats de les persones

L'ús adequat del llenguatge, lliure de termes pejoratius o ofensius cap al col·lectiu LGTBI, és una eina fonamental per a fomentar el respecte, el reconeixement i la igualtat. Les persones professionals han de vetlar perquè el seu ús del llenguatge, el d'esportistes i el de la resta d'agents que participen en l'esport siga respectuós amb les identitats de les persones LGTBI.

c. Propostes d'acció

En aquest apartat es presenten una sèrie de propostes concretes que complementen el decàleg anterior per a promoure procediments i polítiques inclusives per part dels clubs, les federacions, les instal·lacions i els serveis de gestió esportiva:

Elaboració de codis de conducta:

cal especificar el tipus de comportament que esperem de les persones membres, simpatitzants, familiars, cos tècnic i directiu.

Declaració de club inclusiu:

és una manifestació pública i per escrit de quines són les actituds i quins els objectius de la seua organització sobre la creació d'un entorn inclusiu, acollidor i segur.

Procediment de benvinguda:

això ajuda a les noves persones membres a implicar-se en la vida de la seua organització i ajuda a evitar camarilles.

Política de protecció personal:

cal descriure quins són els drets de les persones que formen part de l'organització i què farà aquesta per a garantir que aquestes persones facen la seua labor de manera segura.

Política de participació en equips de categories menors:

s'ha de donar a les persones esportistes el mateix temps de joc, independentment de la seua capacitat, perquè ajuda a fomentar l'estima pel joc i pel club.

c. Propostes d'acció

Política d'espais i fans:

cal elaborar protocols d'espais segurs i de conducta de fans en les graderies. La creació de persones delegades de la protecció de menors i igualtat és també una línia d'actuació per a evitar assetjaments i fomentar-hi la inclusió. Unes directrius sobre vestidors i serveis inclusius ajuden que totes les persones se senten còmodes i segures en aquests entorns.

Política de noves tecnologies i xarxes socials:

s'ha de manifestar que allò que escriu la gent en les xarxes socials té implicacions legals.

Distribució de cartelleria:

l'existència de cartelleria de suport a la inclusió LGTBI i contra l'agressió i discriminació ajuda a tindre present la inclusió en tot moment.

Procediment de queixes i suggeriments:

cal incorporar procediments per a canalitzar les queixes i els suggeriments que ajuden a millorar les organitzacions esportives.

Establir un comitè d'actualització de les polítiques:

amb això es pretén establir sistemes de compliment i millora de les polítiques inclusives proposades.

d. Avalua la inclusió en la teua activitat o organització

Les preguntes següents* poden ajudar-te a avaluar la inclusió en la teua activitat o organització esportiva.

1. Té la teua organització una política clara d'igualtat o diversitat o un codi de conducta per a millorar la inclusió de persones LGTBI?

Sí

No

Què puc fer per a millorar?

2. Has iniciat alguna activitat per a promoure la inclusió de grups minoritaris, inclosos aquells que són LGTBI?

Sí

No

Què puc fer per a millorar?

3. Discuteixes temes d'igualtat o LGTBIfòbia en la teua entitat esportiva?

Sí

No

Què puc fer per a millorar?

4. Evites que es facen comentaris sobre l'orientació afectivosexual i la identitat de gènere dels teus esportistes que podrien ser objecte de mofa i insinuacions indesitjables?

Sí

No

Què puc fer per a millorar?

5. Les persones de la teua organització tenen clar que les bromes que ridiculitzen o menyspreen les persones LGTBI, les dones o qualsevol grup minoritari són inacceptables?

Sí

No

Què puc fer per a millorar?

* Modificado de Birch-Jones, J. (2017). *Leading the way. Working with LGBTQ Athletes and Coaches* (Second Edition). Canadian Women and Sport. [Disponible ací.](#)

2

d. Avalua la inclusió en la teua activitat o organització

6.	Queda clar que el llenguatge sexista o LGTBIfòbic és inacceptable, encara que siga utilitzat per a animar?	☐ Sí	☐ No	Què puc fer per a millorar?
7.	Uses regularment el llenguatge LGTBI inclusiu per a referir-te a altres persones fora del sistema esportiu?	☐ Sí	☐ No	Què puc fer per a millorar?
8.	Acceptes i tractes igual les persones obertament LGTBI del teu equip o organització esportiva que les que no ho són?	☐ Sí	☐ No	Què puc fer per a millorar?
9.	Poden els teus esportistes utilitzar el bany i el vestidor de la seua elecció, d'acord amb la seua identitat de gènere?	☐ Sí	☐ No	Què puc fer per a millorar?
10.	El llenguatge i les imatges que fa servir la teua organització esportiva inclouen famílies i amistats d'identitats sexuals i de gènere diverses?	☐ Sí	☐ No	Què puc fer per a millorar?

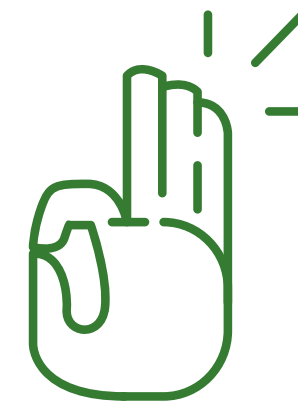
- a. Què és una bona pràctica?
- b. 14 exemples de bones pràctiques
- c. Esdeveniments i competicions

Bones pràctiques esportives

a. Què és una bona pràctica?

Les 'bones pràctiques' fan referència a diverses formes efectives d'incloure les persones LGTBI en l'esport. Es tracta d'iniciatives, programes, activitats o experiències que, no sols propicien l'accés a l'esport, sinó que impliquen un compromís permanent per a identificar i superar les barreres que hi ha a la participació, la socialització i l'aprenentatge d'aquest grup de persones. Els exemples de bones pràctiques que mostrem ací volen il·lustrar les moltes i molt diferents maneres d'enfocar el treball de qualsevol entitat, club o organització que pretenguin promocionar una pràctica esportiva que s'adapte a qualsevol identitat i condició.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 1.**Escola multiesport: esport per a xiquetes, xiquets i xiquetis***

Organització:

Club Esportiu LGTBI+ Samarucs València

Les persones trans menors d'edat es troben amb molts obstacles en l'assignatura d'Educació Física i en l'esport en l'etapa escolar. La majoria s'enfronten a situacions negatives d'aïllament, soledat, exclusió, assetjament o discriminació i senten por o tenen males experiències en banys i vestidors. Per tot això, es fan necessaris plans i programes d'activitats fisicoesportives dirigits a la infància i l'adolescència trans que en promoguen la inclusió i els permeten gaudir dels beneficis que té la pràctica esportiva en un entorn segur. L'Escola multiesport del Club Esportiu LGTBI+ Samarucs de València, creada l'any 2021, és una resposta a les deficiències de participació esportiva d'aquest grup concret de persones trans de 6 a 12 anys en un ambient segur.

L'activitat es fa cada dissabte al matí i les famílies s'impliquen activament en l'organització. D'aquesta manera, augmenta la participació en les activitats físiques i es contribueix al benestar del col·lectiu participant en interactuar amb altres famílies que comparteixen interessos i preocupacions. És habitual que les famílies estiguen esperant la regularització legal del nom i del sexe en el Registre Civil i aquests espais de trobada són, entre d'altres, un moment en què resoldre dubtes, compartir emocions i trobar comprensió al costat de persones amb una situació similar.

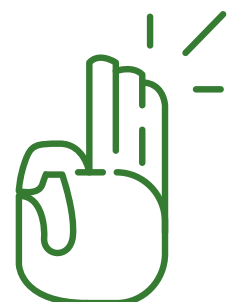
* Amb la paraula 'xiquetis' es designa les persones menors d'edat que s'identifiquen com a 'no binàries'. És a dir, s'utilitza per a referir-se a aquelles persones menors d'edat que no s'identifiquen com a xiquet o xiqueta exclusivament. [\[vegeu Glossari de termes\]](#).

3

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 2.
Roller Derby per a totes

Organització:
[Valencia Roller Derby de València](#)

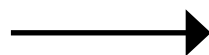
Aquesta iniciativa promou la visibilitat de la diversitat i impulsa la llibertat d'expressió de gènere. En concret, facilita que totes les dones trans, intersexuals i participants de gènere no binari que siguin patinadores, oficials, voluntàries i espectadores puguin participar i competir sense tindre cap mena de restricció. Per això, el club compta amb un àrbitre oficial sense patins (NSO's) i Line up, que s'identifica com a home queer i intencionalment usa talons rojos, vestits i falces en les competicions de les lligues tant locals com estatals. És important destacar que és l'únic àrbitre a Espanya que transgredeix la vestimenta tradicional en aquest esport, la qual cosa ha sigut possible gràcies a l'ambient inclusiu, de respecte i de suport que es promou en aquesta organització.

Així mateix, el 'Valencia Roller Derby' fa una dècada que promociona una política esportiva feminista i realitza diverses pràctiques inclusives i antidiscriminatòries. L'any 2022 es van convertir en membre de la *Women's Flat Track Derby Association* (WFTDA), organització de roller derby mundialment que promou una declaració inclusiva sobre gènere i promou el llenguatge neutre en el seu reglament.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 3.
Futbol més divers i tolerant

Organització:
Penya Valencianista LGTBI

Des de l'any 2017, aquesta penya va començar a treballar per la visibilitat del col·lectiu LGTBI en el futbol, concretament al València Club de Futbol, que és el primer equip de la Lliga que té una penya LGTBI. Poden participar en la penya les persones lesbianes, gais, trans, bisexuals, intersexuals, i de qualsevol orientació afectivosexual i identitat de gènere que complisquen aquests dos requisits: 1) respecte per les altres persones; i 2) passió pel València CF. [La Penya Valencianista LGTBI](#) fa jornades de visibilització del col·lectiu, assisteix als estadis en competicions oficials amb colors i banderes per a secundar i animar els equips. La intenció d'aquestes pràctiques és aconseguir que el València CF siga un referent d'inclusió i lluita contra la discriminació cap a la diversitat sexual i de gènere.

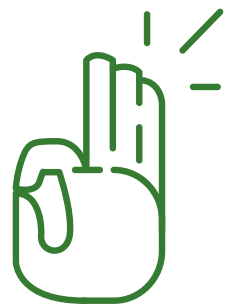
El Dia de l'Orgull LGTBI de l'any 2021, la Penya Valencianista LGTBI va promoure, en col·laboració amb el València CF, la gravació d'una emotiva campanya contra la LGTBIfòbia que va tindre lloc al Camp de Mestalla i va ser publicada en totes les xarxes socials de l'entitat esportiva. Aquesta campanya, i unes altres que es fan des de la Penya, pretén difondre un futbol lliure de LGTBIfòbia i d'insults cap al col·lectiu LGTBI perquè siga inclusiu i divers.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 4.
Taekwondo per a totis*

Organització:

Federació de Taekwondo de la Comunitat Valenciana

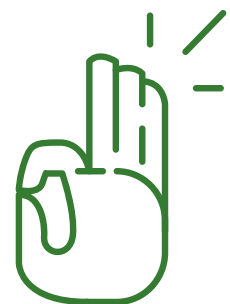
* 'Totis' és el pronom que s'utilitza per a designar 'totes' les persones que s'identifiquen com a 'no binàries'. És a dir, s'utilitza per a referir-se a 'totes' les persones que no s'identifiquen amb un home o una dona exclusivament ([vegeu Glossari de termes](#)).

L'any 2021 la Federació de Taekwondo de la Comunitat Valenciana va crear el primer Departament de Diversitat en aquesta disciplina per a avançar cap a una major inclusió, generar espais segurs de desenvolupament professional i personal i lluitar contra la discriminació sexual i de gènere. Aquest departament compta amb material informatiu divers com la prevenció de VIH, la Guia de recomanacions per a persones trans, la Guia per a la infància sobre intolerància de gènere i material didàctic sobre diversitat per a la infància i l'adolescència.

Aquesta federació esportiva té com a finalitat prioritària la promoció, la tutela i l'organització de les modalitats de taekwondo dins de l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana. La Federació està integrada per esportistes, especialistes en gestió, entrenament i arbitratge. Un dels principis destacats en els seus estatuts consisteix a impedir qualsevol actuació que puga discriminar per raó de naixement, sexe, religió, llengua, orientació afectivosexual o identitat de gènere.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 5.**Denunciar les violències:****«Observatorio para la Diversidad en el Deporte»****Organització:**Agrupació Esportiva Ibèrica LGTBI+ ADI

L'*Observatorio para la Diversidad en el Deporte* vol vetlar per les bones pràctiques en matèria d'igualtat i de no-discriminació en l'àmbit esportiu d'Espanya i Portugal. A través d'un qüestionari en línia accessible des de la [pàgina web d'ADI](#), qualsevol persona pot denunciar o posar en coneixement qualsevol fet que, per acció o omissió, constituïska una discriminació, abús, assetjament o violència cap a una persona per l'orientació afectivosexual i identitat o expressió de gènere d'aquesta. Les dades obtingudes mitjançant aquest registre d'incidents contribueixen a visibilitzar les desigualtats i les violències que encara pateixen les dones, les persones LGTBI o les persones amb VIH en el món de l'esport. Així mateix, permeten analitzar els patrons subjacents a aquestes violències, i també elaborar informes que puguin orientar les polítiques d'igualtat necessàries en aquest àmbit.

L'*Agrupación Deportiva Ibérica LGTBI+*, l'entitat que porta endavant l'Observatori, es va fundar l'any 2009 amb la unió d'entitats esportives de lesbianes, gais, persones trans, bisexuals i intersexuals de la península Ibèrica. És una entitat independent del sistema esportiu federat espanyol i centra les accions en la visibilitat d'esportistes LGTBI, l'erradicació de la LGTBIfòbia i la promoció de la diversitat afectivosexual en l'esport. A més, impulsa campanyes de sensibilització en matèria LGTBI i per la igualtat entre dones i homes i l'establiment de convenis amb ajuntaments per a sensibilitzar i promoure formacions en matèria d'inclusió. Actualment, representa 18 entitats diferents i a quasi 3.000 esportistes LGTBI.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 6. Parlem d'inclusió: Congressos sobre Esport i Diversitat

Organització:
entitat *Deporte y Diversidad*

L'entitat '*Deporte y Diversidad*' engloba diferents associacions esportives inclusives de la ciutat de Madrid. A més d'organitzar accions formatives dirigides a millorar el coneixement sobre la inclusió de les persones LGTBI, també s'encarrega d'organitzar congressos per a analitzar la situació i les necessitats d'aquest col·lectiu en l'àmbit de l'esport. En aquests congressos participen personalitats rellevants i de gran prestigi en matèria de diversitat. L'any 2019, el congrés va comptar amb Joanna Harper, doctora i assessora del Comitè Olímpic Internacional, el waterpolista Víctor Gutiérrez i la futbolista Alba Palacios, entre altres figures. En aquest esdeveniment, a més, es va llegir i va signar una declaració final que recollia una sèrie d'objectius i compromisos compartits per totes les persones que hi van participar com a ponents. Aquest document va ser aprovat de manera unànime per tots els grups parlamentaris presents en el Congrés dels Diputats. El congrés de l'any 2020 va comptar amb Pau Ribes que és esportista de natació artística; amb Omaira Perdomo que és la primera dona trans espanyola a jugar en la Superliga de voleibol; Alhambra Nievas, escollida com la millor àrbitra del món el 2016; Rosa Bonet, primera dona àrbitra de futbol a Espanya; la tres vegades campiona del món de boxa Joana Pastrana; o periodistes de prestigi com Paloma del Río o Olga Viza.

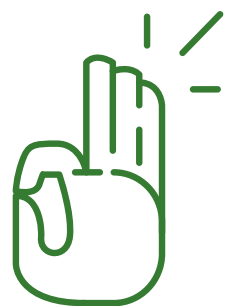
Exemple 7.**Esport rei i diversitat: acord entre el FC Barcelona i les Panteres Grogues**

Organitzador:

Club Esportiu Les Panteres Grogues

El Club Esportiu Les Panteres Grogues va signar l'any 2022 un acord històric amb el Futbol Club Barcelona (FCB) amb el qual els dos clubs es comprometien a promoure l'assessorament i la formació en la diversitat de gènere i orientació afectivosexual en l'esport. L'interès del FCB se centra en la formació dels cossos tècnics i persones educadores encarregades de la formació dels esportistes de base. També s'ocupen de l'assessorament relatiu a la diversitat de gènere, identitat i orientació afectivosexual, i també de la lluita contra la LGTBIfòbia. El club LGTBI+ Panteres Grogues aporta la seua llarga experiència de col·laboració amb clubs, associacions, administracions i universitats sobre l'homofòbia en el món de l'esport.

Nascut l'any 1994, Les Panteres Grogues és el club esportiu LGTBI més longeu d'Espanya. El seu objectiu primordial és proporcionar un espai on gais, lesbianes, persones trans i bisexuals puguen participar lliurement en activitats esportives en un ambient lliure i segur. Actualment, compta amb més de 1.600 persones associades i combina la tasca de promoció de l'esport amb la d'assessorament institucional.

Exemple 8. «La Liga Arcoíris»

Organització:

FELGTBI+. Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals, Intersexuals i més

La Liga Arcoíris és una campanya promoguda per la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals i Intersexuals (FELGTBI+). La seua iniciativa consisteix en la creació d'uns cordons per a les sabatilles amb els colors de l'arc de Sant Martí com a símbol de suport i respecte a la diversitat LGTBI en els terrenys de joc. Amb aquests es pretén unir aficions, equips i esportistes contra les situacions de discriminació, exclusió i, fins i tot, violència per orientació afectivosexual i identitat de gènere que es produeixen en l'esport. Nombrosos equips, clubs i atletes professionals de diferents modalitats esportives a Espanya comparteixen les seues fotos amb aquests cordons per a col·laborar amb aquesta iniciativa. Tots els diners que es recapten amb la venda dels cordons amb l'arc de Sant Martí són destinats a finançar xarrades sobre diversitat afectivosexual i de gènere a les escoles esportives.

La Federació Estatal LGTBI+ és una organització no governamental de caràcter laic i laicista, feminista, apartidista i asindicalista que agrupa, en un projecte comú, més de 57 entitats LGTBI de tot el territori espanyol. La seua missió és defensar i promoure els drets humans i la igualtat de les persones LGTBI, com també de les seues famílies en tots els àmbits de la vida, inclòs el context esportiu.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 9.

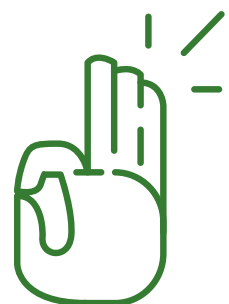
«*Kirola eta aisia*» Atención a la transexualidad infantil y juvenil en el deporte y tiempo libre. Guía rápida

Organització:

Associació Naizen

L'associació de familiars de menors trans *Naizen* agrupa famílies d'Euskadi i Navarra. L'any 2022 va publicar una [guía rápida](#) sobre l'atenció a la transsexualitat infantil i juvenil en l'esport i el temps lliure. Aquesta guia proporciona mesures per a assessorar en aspectes com la utilització de pronoms que corresponen a la identitat de gènere, l'ús del nom sentit per a garantir la participació esportiva, la utilització de banys o vestidors d'acord amb la seua identitat o el tractament de la documentació legal.

Els objectius principals de *Naizen* són ajudar, formar i assessorar les famílies de menors trans. L'associació treballa per a visibilitzar la realitat de menors trans i les seues famílies, i també per a difondre els seus drets i reivindicacions. Per a això, promouen la formació i la transmissió d'informació a professionals, impulsen reformes legals i volen formar una xarxa de suport mutu entre famílies.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 10.

Una bústia per a reivindicar llibertat

Organització:

Silva Sociedad Deportiva A Coruña

Les persones esportistes, les famílies i l'equip tècnic de *Silva Sociedad Deportiva A Coruña*, un dels clubs de futbol amb major nombre de llicències esportives de Galícia, poden a partir d'ara informar sobre situacions conflictives en qüestions d'identitat de gènere i orientació sexual. Per a fer-ho s'ha col·locat una bústia física en un lloc accessible de l'entitat esportiva i també s'ha donat accés a una bústia digital. L'objectiu és arreplegar les denúncies en aquesta matèria, informar públicament sobre els resultats generals que es recullen, i donar solució a les diferents problemàtiques mitjançant formacions internes i accions específiques en partits i actes institucionals.

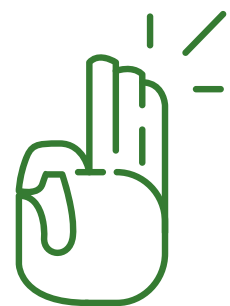
La iniciativa vol evitar possibles situacions de discriminació que tinguen lloc en entrenaments, vestidors i partits o en qualsevol esdeveniment organitzat en el club. Així mateix, pretén animar a altres equips de futbol base o d'altres disciplines esportives a aconseguir un esport inclusiu en què càpien totes les persones.

En aquesta acció, que forma part de la campanya "*Deporte Sen Odio*", col·laboren les associacions *LesCoruña*, *Palestra*, *Arboco Club de Futbol* i té el suport de la *Concellaría de Deportes* de l'Ajuntament de A Coruña.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 11.**Bàsquet per a totis:****«Liga de basket transfeminista»**

Organización:

Liga Gamberra Cooperativa (Madrid)

La *Liga Gamberra* és una lliga cooperativa de bàsquet que naix a Madrid a l'estiu del 2022. Es tracta d'una lliga transfeminista que vol crear un espai segur de joc per a aquelles persones que pateixen o podrien patir violències masclistes i cisheteropatriarcals en altres espais esportius. A més de fugir de les lògiques competitives i capitalistes de l'esport, és gratuïta i es juga en espais públics. Actualment, compta amb set equips de diferents districtes i localitats de la Comunitat de Madrid i és una iniciativa que segueix en creixement.

Com que és una cooperativa, la *Liga Gamberra* funciona de manera assembleària i autogestionada. Així doncs, es revisen per mitjà del diàleg actituds LGTBfòbiques i excloents de qualsevol mena amb l'objectiu de trobar solucions concretes i col·lectives per a integrar-les en el camp de joc. A l'hora de jugar, es posa l'accent en la cura dels jugadors i equips. D'aquesta manera, a través d'un bàsquet autogestionat, sense àrbitres, sense mediació econòmica i fent ús de les instal·lacions públiques, es creen xarxes de suport segures per a totis a la ciutat.

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 12.
«Learn to run»

Organització:
Club Edinburgh Frontrunners

Aquesta iniciativa és un programa del [club escocès Edinburgh Frontrunners](#) per a promocionar les carreres a peu. Va especialment dirigida a aquelles persones que no s'han iniciat en aquest esport per sentir-se discriminades o excloses d'entorns d'un nivell alt de rendiment. El programa proposa activitats amb diferents ritmes, velocitats i distàncies per a adaptar-se a persones amb qualsevol classe de condició física. La participació en el programa és gratuïta, si exceptuem una mòdica quantitat d'inscripció anual al club.

Edinburgh Frontrunners és un club de persones LGTBI i simpatitzants amb el col·lectiu a les quals els agrada córrer. Es tracta d'un club per a tots els públics que inclou diversos programes regulars com "Run", "Walk", "Pride run" i, més recentment, "Learn to run". Es va fundar l'any 2013, seguint el model general del moviment global *Frontrunners*, una iniciativa de suport als corredors LGTB. Des d'aleshores s'ha convertit en un líder de l'activisme per la diversitat i la igualtat en l'esport. Aquest club va participar en el procés que va conduir a la introducció pionera de la categoria no binària en l'atletisme i des del 2019 el Campionat Nacional Escocès inclou l'opció d'una tercera categoria en les seues proves.

Exemple 13.**Esport recreatiu per a persones trans:
«*Trans active*»**

Organització:

LEAP Sports (Escòcia)

La proposta *Trans active de Leadership, Equality and Active Participation in Sports for LGBTI people* (*LEAP Sports*) va començar el gener del 2020. Vol fomentar l'activitat física per a persones trans i promoure la seua inclusió, com també fer esports i activitats físiques en les quals tindre l'oportunitat de socialitzar-se amb altres persones trans dins d'un ambient relaxat i de suport.

S'organitzen dues activitats físiques gratuïtes cada mes, segons els interessos de les persones que integren el grup. Entre les activitats més habituals es troba el caiac, la natació, les caminades locals, el futbol, les bitles, el *pole fitness* i el ciclisme.

També es fan un altre tipus d'activitats d'oci i cultura com pícnic, esdeveniments de formació i assistència a la manifestació pel Dia de l'Orgull. Aquesta iniciativa proporciona una forma accessible per a les persones amb barreres addicionals, per exemple, persones trans i no binàries racialitzades, amb discapacitat, que experimenten problemes de salut mental o que pateixen pobresa o subocupació.

3

b. 14 exemples de bones pràctiques

Exemple 14.

Tots els cossos valen:
proposta «*Queerfit*»

Organització:

Gruppo Trans APS (Itàlia)

Queerfit és una activitat de fitness dirigida a persones trans, queer i no binàries preparades per a practicar activitat física juntes, celebrant la diversitat i pluralitat de cossos i identitats. El curs té com a objectiu específic contrarestar la discriminació de les persones trans a través de l'esport mitjançant la creació d'entorns inclusius per a totes les identitats, cossos i gèneres.

Aquesta iniciativa té les arrels en el moviment *bodypositivity* que defensa l'acceptació i el valor de tots els cossos independentment del seu grau de discapacitat, grandària, gènere, raça o aspecte. *Queerfit* participa en aquest moviment i planteja la pràctica esportiva com un mitjà per a educar en l'autoestima i en el respecte a les diferències.

c. Esdeveniments i competicions

1

Donasport

Organització: Club Esportiu Panteres Grogues

Donasport és una iniciativa que agrupa activitats esportives dirigides a dones i organitzada pel Club Panteres Grogues de Barcelona. Va sorgir amb l'objectiu de crear xarxes d'empoderament femení i per a lluitar contra la discriminació que pateixen les esportistes tant per ser dones com per la seua diversitat sexual i de gènere. En l'11a versió de l'any 2022, van promoure diverses activitats esportives de caràcter competitiu com futbol, pàdel, bàsquet o tenis de taula i altres més recreatives com la ruta amb bicicleta, senderisme, vòlei de platja i surf de rem. Aquest conjunt d'activitats es fa de manera anual entre els mesos de març i maig.

L'esport és una eina per a promoure l'empoderament femení en el Donasport. A través d'un calendari de diverses activitats físiques i esports volen promoure la participació de la dona en l'esport, visibilitzar les dones diverses i lluitar contra la desigualtat.

c. Esdeveniments i competicions

2

Jocs Taronja Organització: Club Esportiu LGTBI+ Samarucs

'Jocs Taronja' és el campionat esportiu LGTBI+ més important de la Comunitat Valenciana. En aquest torneig internacional, les persones amb diversa orientació afectivosexual, identitat i expressió de gènere practiquen diferents esports en condicions d'igualtat, esportivitat i respecte mutu. La primera edició va tindre lloc l'any 2004 i l'última el 2023, en la qual van participar 1.200 persones esportistes de diversos països europeus en disciplines com natació, voleibol, voleibol de platja, escacs, esgrima, *quidditch*, futbol sala, *running* i taekwondo. També es van fer altres activitats de tipus recreatiu, com fitness, rem, dansa, teatre i multiesport per a xiquetis i adolescents trans.

En els Jocs Taronja les persones LGTBI són visibles practicant esport, són les protagonistes en les diferents instal·lacions en què participen i gaudeixen d'un cap de setmana fent activitat física en condicions d'igualtat i llibertat. No són els únics jocs LGTBI que es fan en territori espanyol. Altres ciutats com Barcelona, Madrid, Saragossa o Vitòria també celebren activitats per a visibilitzar el col·lectiu LGTBI en l'esport.

c. Esdeveniments i competicions

3

Gay Games

Organització: [Federació Gay Games](#)

Els [Gay Games](#) són la competició esportiva LGBTI més important en l'àmbit internacional. Aquest esdeveniment esportiu va tindre la primera edició el 1982, quan l'esportista Tom Wadell cercava promoure la inclusió del col·lectiu LGTBI en l'esport. Aquesta gran competició es basa en els principis fonamentals de participació, inclusió i superació personal. Sobre la base d'aquests valors, els *Gay Games* han reunit diverses persones de tot el món, ja que estan oberts a totes les edats, nivells de rendiment, religions, ètnies, orientacions sexuals i identitats de gènere.

La ciutat de València acollirà els *Gay Games* l'any 2026, i es convertirà en l'esdeveniment esportiu més rellevant de la ciutat després de la celebració de la Copa Amèrica l'any 2007. D'acord amb valoracions prèvies, s'espera comptar amb més de 12.000 participants. Els *Gay Games* s'han celebrat prèviament a San Francisco (1982 i 1986), Vancouver (1990), Nova York (1994), Amsterdam (1998), Sydney (2002), Chicago (2006), Colònia (2010), Cleveland i Akron (2014), París (2018) i Hong Kong i Guadalajara, Mèxic (2023).

4

- a. Una persona LGTBI 'ix de l'armari' en l'esport [↗](#)
- b. Una persona trans vol canviar-se en el vestidor corresponent amb la seua identitat de gènere [↗](#)
- c. Una persona LGTBI és assetjada en l'esport [↗](#)
- d. S'increpa esportistes amb insults LGTBIfòbics [↗](#)
- e. Una persona trans vol competir en un esport federat segons la seua identitat de gènere [↗](#)

Què fer quan...

Què fer quan...

En aquest apartat es presenten alguns escenaris i situacions que poden donar-se en el dia a dia quan es tracta d'atendre la inclusió del col·lectiu LGTBI en l'esport. Es proposen algunes orientacions generals per a tractar-les, si bé les accions concretes haurien d'adaptar-se a les peculiaritats pròpies de cada context i a les necessitats de les persones participants.

Què fer quan una persona LGTBI 'ix de l'armari' en l'esport

Una persona LGTBI 'ix de l'armari' quan decideix fer pública o visible la seua orientació afectivosexual o la seua identitat de gènere. Sol tractar-se d'un procés complex, sovint caracteritzat per anades i tornades, precedit normalment per una sensació de viure 'una doble vida' a causa de la por a l'estigma, la discriminació i, fins i tot, la violència que en molts casos acompanya el fet de fer-se visible*. 'Eixir de l'armari' pot ser difícil en l'esport, especialment per als qui han tingut males experiències en altres àmbits, perquè volen evitar possibles conseqüències negatives**. Per això, quan una persona LGTBI s'hi fa visible hem d'escoltar-la, donar-li suport i atendre les seues necessitats. Hem de tractar-la de manera respectuosa, utilitzar el pronom i el llenguatge inclusiu que reconega la seua orientació sexual i identitat de gènere, sense fer acudits o comentaris discriminatoris. Com que és un procés progressiu que pot comportar riscos reals, ha de ser la mateixa persona interessada qui l'inicie, amb el nostre suport, si és necessari, i sempre respectant el dret a la confidencialitat i privacitat.

* Vilanova, A., Mateu, P., Gil-Quintana, J., Hinojosa-Alcalde, I. i Hartmann-Tews, I. (2022). Facing hegemonic masculine structures: experiences of gay men studying physical activity and sport science in Spain. *Sport, Education and Society*, DOI: 10.1080/13573322.2022.2103666

** Smith, M., Cuthbertson, S., i Gale, N. (2012). "Out for Sport: Tackling Transphobia" in *Sport. Transgender Specific Companion Report*. Equality Network. [Disponible ací](#).

Què fer quan una persona trans vol canviar-se en el vestidor corresponent amb la seua identitat de gènere

Els vestidors són contextos particularment problemàtics per a moltes persones trans, ja que es produeix una exposició pública dels seus cossos en uns espais normalment diferenciats per a homes o dones*. Algunes persones trans poden voler fer ús de vestidors que es corresponguen amb la seua identitat de gènere. Per diferents motius, pot haver-hi d'altres que, no obstant això, opten per vestidors coherents amb el gènere que se'ls va assignar en nàixer. I també pot haver-hi esportistes trans no-binàries, és a dir, que no s'identifiquen amb un gènere masculí o femení i pot resultar-los incòmode haver de triar entre aquests dos espais diferenciats. El cas és que utilitzar els vestidors produeix angouxa i, fins i tot, pànic en moltes persones trans, fet que sovint els fa renunciar al seu ús**. Aquesta és una situació injusta i discriminatòria, i hauria d'evitar-se. Per a això, hem d'escoltar quines són les necessitats i temors de les persones trans, i no assumir a priori quins són els seus desitjos. Com, a més, la problemàtica de l'exposició del cos en els vestidors no afecta només el col·lectiu trans, l'ideal seria disposar de vestidors accessibles i neutres que continguen espais privats (per exemple, cubicles o cabines) que puguen usar aquelles persones que vulguen preservar la seua intimitat***. Per a aconseguir una vertadera inclusió (no sols del col·lectiu de persones trans, sinó de totes les persones) seria convenient crear espais d'aquest tipus i aconseguir que siguin segurs i còmodes****.

* Pereira-García, S. et al. (2022). Experiencias de las personas trans en los vestuarios deportivos: un espacio de intervención desde el Trabajo Social. *Arxius de Ciències Socials*, 46, 77-89.

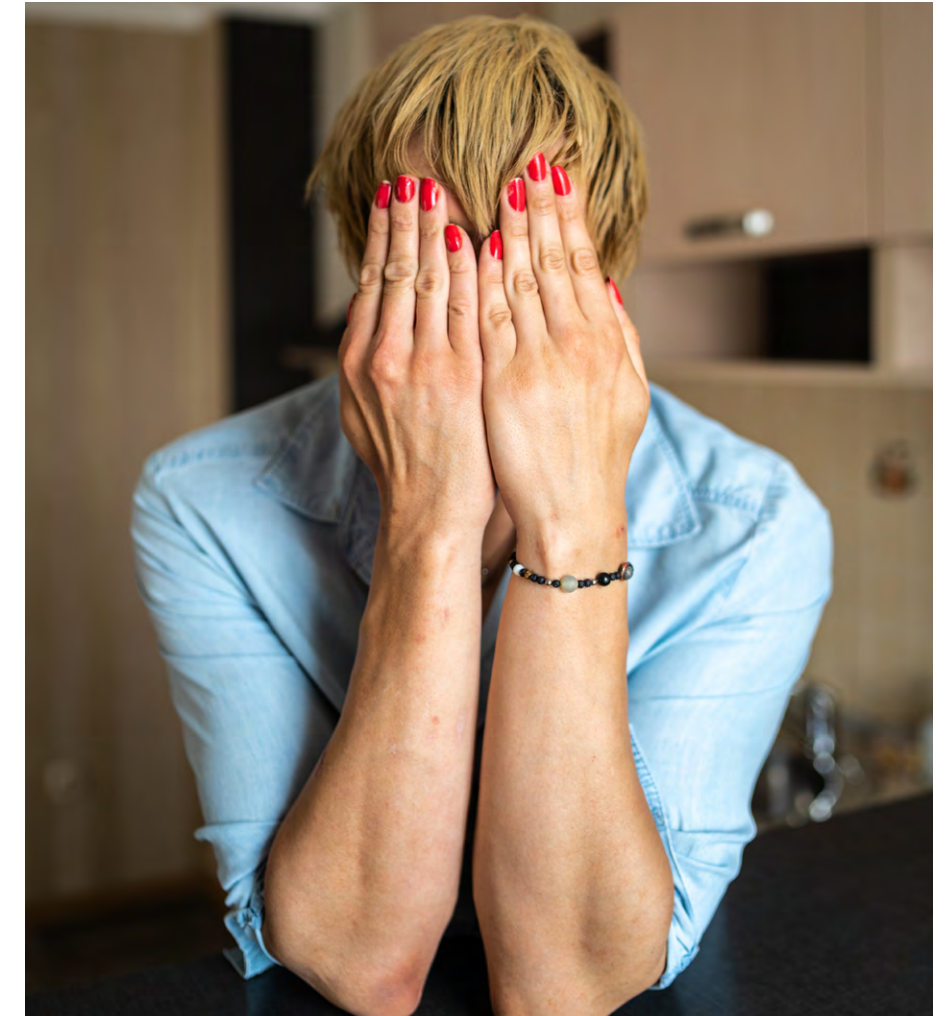
** Cunningham, G. B., Buzuvis, E., i Mosier, C. (2018). Inclusive Spaces and Locker Rooms for Transgender Athletes. *Kinesiology Review*, 7(4), 365-374. [Disponible aquí](#).

*** Cavanagh, S.L. (2010). *Queering bathrooms. Gender, sexuality and the hygienic imagination*. Toronto: University of Toronto Press.

**** Para conocer las características y condiciones de un vestuario inclusivo puede consultarse la página 40 de [Grup AFES \(2023\) Diversitats en l'activitat física i l'esport. Nau Llibres](#).

Què fer quan una persona LGTBI és assetjada en l'esport

Resulta fonamental atendre, escoltar, i comprendre les persones que pateixen assetjament, sense qüestionar o culpabilitzar la víctima. Hem d'acompanyar-les, proporcionar-los els recursos i la informació que permeta erradicar aquesta situació (vegeu en aquesta guia l'apartat [Recursos](#)). En primer lloc, davant d'un fet que puga ser constitutiu d'un delictes d'odi hem d'avisar els cossos i les forces de seguretat i, en cas necessari, posar-hi una denúncia. Si el succés té lloc a la Comunitat Valenciana, és recomanable acudir al [Servei Orienta](#) de la Generalitat Valenciana perquè ofereix assessorament psicològic, legal i jurídic a les persones LGTBI, així com atenció i ajuda a víctimes de discriminació i delictes d'odi per LGTBIfòbia. Si la persona és menor d'edat, s'acudirà a la persona 'delegada de protecció de menors' de l'entitat esportiva, figura a la qual obliga la [Ley orgànica 8/2021](#), sobre protecció integral a la infància i l'adolescència contra la violència. Aquesta persona és la figura de referència en prevenció de violència, atenció a les víctimes i qui, si és el cas, iniciarà les comunicacions oportunes amb les autoritats. A més, convindria que les federacions, escoles i clubs esportius elaboraren protocols específics contra la LGTBIfòbia en cadascun dels àmbits d'actuació d'aquests. En l'àmbit nacional, i per a altres àmbits que no siguin exclusivament esportius, es pot consultar la [Guía Rápida para Víctimas de Odio por LGTBIfobia](#). Així mateix, és recomanable fer constar l'episodi d'assetjament en l'[Observatorio para la Diversidad en el Deporte de la Agrupación Deportiva Ibérica LGTBI](#).

Què fer quan s'increpa esportistes amb insults LGTBIfòbics

Desgraciadament, en l'esport encara és habitual escoltar insults homòfobs i transfòbics com 'camionera' o 'maricó'. Aquests insults poden afectar persones que formen part o no del col·lectiu LGTBI i denigren les persones per la seua orientació afectivosexual, expressió o identitat de gènere. És fonamental no normalitzar o banalitzar els insults, denunciar-los quan en siguem testimonis i prendre mesures contra els qui els emeten. Referent a això, hem de tindre en compte que el respecte i la dignitat de les persones LGTBI en l'esport estan particularment emparades per la llei. D'acord amb la [Ley 19/2007](#), contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport, persones assistents i espectadores estan obligades a no cometre actes discriminatoris per raó sexual o origen social en recintes esportius i els seus voltants. Qualsevol persona que cometa aquest tipus d'actes serà expulsada immediatament del recinte. Les entitats o les persones organitzadores de l'esdeveniment són les responsables de garantir el compliment d'aquesta llei. També la [Llei 23/2018 de la Generalitat Valenciana](#), indica en l'Article 35.4 que s'erradicarà tota manifestació LGTBIfòbica que tinga lloc en esdeveniments esportius.

Especialment, hem de condemnar públicament tota mena d'ofenses, actituds i comportaments irrespectuosos amb la diversitat sexual i de gènere que ocorreguen en un terreny de joc. El cos tècnic d'arbitratge ha d'incloure en les actes les situacions de discriminació i abús observades per a coneixement de la Federació corresponent, que haurà d'actuar en conseqüència. Les persones delegades de camp, de convivència o de protecció de les persones menors d'edat han de prendre precaucions i, juntament amb els clubs o les entitats, crear protocols d'actuació i prevenció que eviten la discriminació i la violència en les seues instal·lacions i entorns esportius. A més, cal tindre en compte que, en determinades circumstàncies, els insults poden ser constitutius d'un delictes d'odi.

Què fer quan una persona trans vol competir en un esport federat segons la seua identitat de gènere

La participació de les persones trans en l'esport d'elit i les competicions internacionals és un tema controvertit i polèmic que, no obstant això, afecta un nombre relativament escàs d'esportistes. En canvi, en l'esport recreatiu (local, provincial i regional), en el qual estan involucrades moltes més persones, la participació de les persones trans és, o hauria de ser, menys conflictiva i sempre hauria de prevaldre el dret a participar-hi. Si alguna federació o organització esportiva posa entrebancs perquè les persones trans competisquen segons el seu gènere sentit, és necessari recordar-los les lleis en què aquest dret està recollit. En la Llei 23/2018, de 29 de novembre, d'igualtat de les persones LGTBI, i en la [Llei 8/2017](#), integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana, es recull explícitament el dret de les persones trans a participar i competir en esports i activitats físiques en la categoria de gènere amb què se senten identificades.

4

Què fer quan...

De vegades, la participació de persones trans pot requerir un canvi d'equip amb una categoria de gènere diferent. En aquests casos, és important facilitar a les persones trans la seua incorporació i inclusió en l'equip. A més, atés que la seua socialització en l'esport pot ser molt diferent, els entrenaments poden ser crucials per a ajudar-los, i ser conscients que poden necessitar un temps d'adaptació. També és primordial atendre les necessitats específiques que presenten les persones trans en la pràctica esportiva. Per exemple, el procés de teràpia hormonal pot afectar el seu rendiment esportiu i estat de salut, especialment davant d'onades de calor, per la qual cosa es recomana respectar els ritmes i els descansos que necessiten. Finalment, la diversitat afectivosexual i de gènere ha de tractar-se sempre com una fortalesa i no com una feblesa.

Hem d'utilitzar el nostre lideratge o influència en l'equip, el club, la federació o l'escola esportiva per a promoure la inclusió i posicionar-nos públicament a favor del respecte i la diversitat afectivosexual i de gènere.

a. Glossari [↗](#)

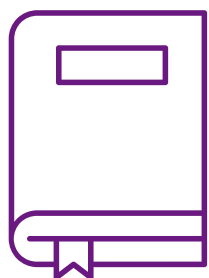
b. Entitats [↗](#)

c. Llibres i mitjans audiovisuals [↗](#)

Per a saber-ne més

a. Glossari

Aquest glossari proporciona una descripció dels termes usats en aquesta guia o relacionats amb ella. Per a obtindre una descripció més completa de termes LGTBI, podeu consultar les definicions contingudes en les lleis de la Comunitat Valenciana, el glossari de *Human Rights Campaign* o visitar el lloc web de la *International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association*.

a. Glossari

B**Binarisme de gènere**

concepció, pràctiques i sistema d'organització social jeràrquic que parteix de la idea que només hi ha dos gèneres en les societats.

Bisexual

persona que sent atracció emocional, afectiva o sexual per més d'un gènere, siga el propi o el diferent.

C**Cisgènero**

es refereix a les persones la identitat de gènere de les quals concorda amb el sexe biològic assignat en nàixer i, per tant, tenen una autopercepció i expressió de gènere que coincideix amb els comportaments i rols considerats 'apropiats' per al seu sexe de naixement.

Cisheteronormativitat

se refiere a un conjunto de asunciones y procesos que privilegian las identidades cisgénero y las relaciones heterosexuales.

D**Discriminació**

qualsevol distinció, exclusió o tracte preferent basat en la raça, sexe, gènere, religió, opinió política, nacionalitat o origen social que provoqe l'efecte d'anul·lar o infringir el principi d'igualtat d'oportunitats.

E**Estereotip**

és una opinió, creença o prejudici generalitzat sobre atributs o característiques de les persones que tenen o haurien de tindre o de les funcions socials que

exerceixen. Un estereotip és nociu quan limita la capacitat de les persones per a desenvolupar les seues facultats personals, fer una carrera professional i prendre decisions sobre les seues vides i els seus projectes vitals.

Expressió de gènere

manifestació de cada persona de la seua identitat de gènere. Es refereix a la vivència social del gènere en aspectes com la vestimenta, el llenguatge i altres pautes de comportament que són considerades com a masculines, femenines o andrògines en una societat i moment històric concret.

G**Gai**

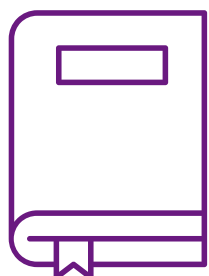
persona identificada com a home que sent atracció emocional, afectiva o sexual per altres homes.

Gènere

constructe social que es transmet a través dels agents de socialització (família, escola, grup d'iguals, mitjans de comunicació, etc.), es reproduïx i es transfereix amb un grau d'exigència variable que l'estructura social determina per als seus integrants.

Gènere fluid

persones que no s'identifiquen amb un únic gènere o que flueixen entre identitats de gènere. Aquest terme se superposa al de gènere queer, i implica el moviment entre identitats o presentació de gènere.

a. Glossari

H**Heteronormativitat**

sistema o creença cultural que assumeix que les persones encaixen en sexes i gèneres únics i complementaris, i que l'heterosexualitat és l'orientació sexual per norma. Una visió heteronormativa implica l'alineament del sexe biològic, la sexualitat, la identitat de gènere i l'expressió de gènere.

Homofòbia

prejudici, discriminació, assetjament o violència basats en la por, la desconfiança, l'aversion o l'odi a alguna persona que és lesbiana, gai o bisexual.

I**Identitat de gènere**

vivència interna i individual del gènere, com cada persona la sent i l'autodetermina, que pot correspondre amb el sexe assignat en el moment del naixement o no.

Inclusió

actitud, procés o tendència que garanteix que les persones en risc d'exclusió social tinguin l'oportunitat de participar de manera plena en la vida social, i així puguen gaudir d'un nivell de vida adequat.

Interseccionalitat

perspectiva analítica i política que reconeix que les desigualtats sistèmiques es configuren a partir de la superposició de diferents factors socials com el gènere, l'ètnia, la classe social o la forma corporal entre d'altres.

Intersexual

persona que presenta un conjunt de variacions fora de l'estàndard corporal masculí o femení, és a dir, quan una persona naix amb un cos que no sembla encaixar dins de les definicions i els pressupostos biomèdics i culturals que estableixen una coherència entre el sexe cromosòmic, gonadal, hormonal i l'anatomia sexual o reproductiva.

L**Lesbiana**

persona identificada com a dona que sent atracció emocional, afectiva o sexual per altres dones.

LGTBI

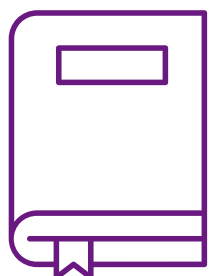
és l'acrònim de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals. En moltes ocasions s'inclou la lletra Q de queer, o un signe + que pretén incloure la resta de diversitats afectivosexuals.

LGTBifòbia

rebuig, discriminació, invisibilització, burles o altres formes de violència basades en prejudicis, estereotips i estigmes cap a les persones LGTBI o que són percebudes d'aquesta manera (inclou bifòbia, interfòbia, transfòbia...).

N**No binari/ària**

descriu una persona que no s'identifica exclusivament com a home o dona. Les persones no binàries poden identificar-se amb ser tant home com dona, situar-se a mig camí o completament fora d'aquestes categories. Mentre moltes persones no binàries s'identifiquen com a transgènere, no totes aquestes ho fan. No binari també pot usar-se com un terme paraigua que englobe identitats com ara agènere (sense gènere), bigènere, gènere queer o gènere fluid.

a. Glossari

O**Orientació afecti-vosexual**

tendència d'una persona a sentir atracció sexual, emocional o afectiva per les persones del seu mateix gènere o d'un altre gènere.

Q**Queer**

terme que s'utilitza per referir-se a un espectre d'identitats diferents a les dominants socialment. També es refereix a una corrent de pensament que vol potenciar la diversitat humana en sentit ampli i fuig de les identitats fixes o estàtiques. Advoca per la versatilitat i la varietat de les potencialitats humanes.

S**Sexisme**

la creença o actitud segons la qual un gènere o sexe és inferior, menys competent, o menys valuós, que l'altre.

Sexe

diferència anatòmica, biològica i fisiològica a partir de la qual es designa, en la nostra cultura, una persona com a 'home' o 'dona'. Específicament, el sexe es determina per la diferència de cromosomes, hormones i genitals en una classificació cultural binària (mascle-femella/home-dona) de les persones i altres éssers vius d'acord amb criteris genètics, biològics, físics i fisiològics.

T**Trans**

terme paraigua que engloba totes aquelles persones que no se senten identificades amb el gènere atribuït en nàixer en funció del seu sexe. Fa referència a l'heterogeneïtat a l'hora de concebre el cos, la identitat i les vivències que van més enllà de les normes socials binàries imposades. Així doncs, no distingeix si la persona s'ha operat o el sentit polític que atribueix a la seua identitat de gènere.

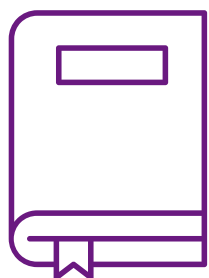
Transsexual

es refereix a la persona que naix amb un sexe biològic associat a un gènere concret amb el qual no se sent identificada. Com que és un terme procedent dels discursos mèdics, el terme sol portar associada la idea d'intervencions de modificació corporal per aconseguir el gènere sentit. No

obstant això, actualment, no s'associa a la necessitat de les modificacions corporals.

Transició

procés personal i únic, d'autoafirmació de la identitat pròpia, que persegueix l'adaptació progressiva a la identitat de gènere sentida. El moment indicat per a iniciar aquest procés ha de decidir-lo cada persona i preveu la preparació necessària per a assumir els canvis que vol que es produïsquen, que inclouen la teràpia hormonal o les transformacions físiques de qualsevol classe.

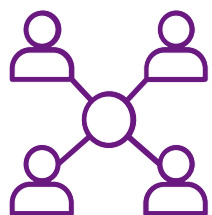

b. Entitats

En l'àmbit de les activitats físiques i esportives es discrimina les persones diverses pel que fa a l'orientació afectivosexual, la identitat i l'expressió de gènere. Arran d'això, des de fa dècades s'han creat clubs i entitats esportives dirigides per i per a persones LGTBI principalment, però no exclusivament.

Els clubs LGTBI tenen com a objectius obrir espais de seguretat per a practicar esport, promoure la visibilitat de les persones dissidents en qüestions de gènere i sexualitat, fomentar la socialització o dur a terme iniciatives activistes, entre d'altres.

b. Entitats

Club Esportiu LGTBI+ Dracs València

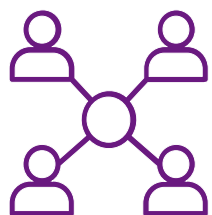
El club deportivo LGTBI+ Dracs va començar la seua marxa l'any 2020. La seua finalitat és alliberar els espais esportius de masclisme, LGTBIfòbia i serofòbia. Fa les activitats de *quadball*, *pàdel*, *running*, *ciclisme*, *natació*, *triatló*, *voleibol* i *senderisme*. Compta amb 150 persones sòcies i el seu funcionament es basa en el desenvolupament personal a través de l'esport i des de la perspectiva de la cura, el suport mutu i la coeducació.

L'entitat fa campanyes d'activisme i conscienciació i formacions sobre masclisme, LGTBIfòbia i serofòbia en l'àmbit esportiu. La seua activitat està centrada a la ciutat de València, amb eixides i esdeveniments activistes a tota la Comunitat Valenciana. El club és membre del Consell Valencià LGTBI i forma part del Pacte Social contra l'estigma del VIH.

Club Esportiu LGTBI+ Samarucs València

El Club Esportiu LGTBI+ Samarucs València és el més longeu de la Comunitat Valenciana. Va començar l'any 2003, quan unes quantes persones es van reunir per a fer entrenaments de natació. De la pràctica d'aquest esport va sorgir el nom de Samarucs que fa referència a un peix autòcton de l'Albufera de València..

Els objectius de Samarucs són facilitar la pràctica de l'activitat física i esportiva, promoure l'esport com una eina per a fer visible la diversitat i l'empoderament femení, fomentar la pràctica de l'activitat física i l'esport fent un èmfasi especial en la no-discriminació i oferir un marc de desenvolupament personal. El club està format per més de 400 persones que practiquen diferents activitats: *dansa*, *fitness*, *futbol*, *natació*, *quidditch*, *running*, *rem*, *taekwondo*, *teatre*, *tenis*, *voleibol*, *voleibol de platja* i *multiesport*. Samarucs és membre de l'*Agrupación Deportiva Ibérica LGTBI*, de l'*European Gai and Lesbian Sport Federation* (EGLSF) i de la *Federation of Gai Games* (FGG).

b. Entitats

Dimove

L' Associació Defensa dels Drets LGTBQ+ Dimove és una entitat esportiva i cultural amb seu a Elx que vol crear espais segurs i fomentar l'activitat física en un ambient d'inclusió i respecte.

Fa activitats de formació, activisme i organitza entrenaments i quedades de pàdel, senderisme, *crossfit*, patinatge, natació, futbol sala, *running* i ciclisme. Té guies didàctiques per a lluitar contra la LGTBIfòbia en l'àmbit escolar i un certamen literari per a incentivar la cultura relacionada amb el col·lectiu.

Agrupación Deportiva Ibérica LGTBI+

L' Agrupación Deportiva Ibérica LGTBI+ va nèixer l'any 2009 i aglutina clubs esportius i entitats LGTBI d'Espanya i Portugal. Entre els objectius es troben desenvolupar espais segurs i diversos per a la pràctica esportiva com entrenaments i tornejos, promocionar la creació de clubs i associacions esportives, fomentar espais de debat i col·laboració i denunciar actituds constitutives de LGTBIfòbia, entre d'altres.

Destaquen, entre les seues accions, la realització de convenis amb ajuntaments del territori espanyol per a promoure la inclusió del col·lectiu LGTBI, el diàleg directe amb el Consell Superior d'Esports, la realització d'esmenes cap a lleis que puguin afavorir la lluita contra la LGTBIfòbia o l'Observatori contra els Delictes d'Odi LGTBI.

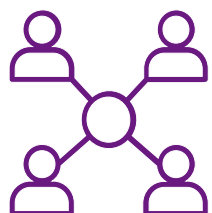

b. Entitats

European Gay and Lesbian Sport Federation

L'European Gay and Lesbian Sport Federation (EGLSF) és l'entitat europea més important que aglutina organitzacions orientades cap al desenvolupament esportiu de persones LGTBI. Actualment, està formada per més de 115 organitzacions i engloba més de 22.000 persones. Els seus objectius són lluitar contra la discriminació en l'esport en qüestions d'orientació afectivosexual, identitat i expressió de gènere; estimular la integració i l'emancipació de les persones esportistes; donar suport als processos de visibilitat d'esportistes en qüestions d'identitat de gènere i orientació afectivosexual; intercanviar informació entre les diferents organitzacions i tornejos inclusius.

Entre les seues activitats més rellevants, l'EGLSF gestiona l'organització del torneig europeu esportiu LGTBI o *Eurogames*, la celebració de conferències sobre drets humans, la gestió d'informació en xarxes socials, la gestió de projectes i subvencions europees, la creació d'esdeveniments activistes o l'assessorament legal.

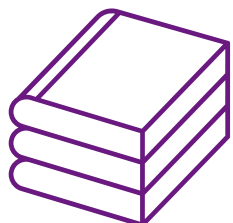

c. Llibres i mitjans audiovisuals

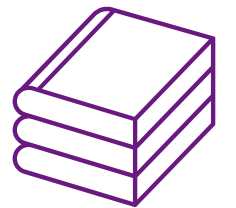

Anderson, E. i Travers, A. (ed.) (2017)
Transgender Athletes in Competitive Sport (1a ed.). Routledge.
Taylor & Francis Group.

Aquest llibre editat per Eric Anderson i Ann Travers, amb autoria internacional en els seus capítols, representa el primer estudi integral dels desafiaments a què s'enfronten els atletes transgènere en l'esport competitiu; i els desafiaments que plantegen per a aquest àmbit segregat per sexe. Comença amb una discussió sobre el paper històric que ha fet l'esport en la preservació del sexe com un sistema binari i el paper de control que han exercit sobre el gènere les persones que han legislat en l'atletisme de competició. També considera com les atletes i els atletes transgènere són tractats per un sistema que es basa a separar als homes de les dones, fet que obliga els atletes transgènere a negociar el sistema de manera coercitiva. El llibre no sols exposa el pensament binari de la nostra cultura en termes de sexe i gènere, sinó que també ofereix una sèrie de recomanacions que conviden a la reflexió sobre com fer que l'esport siga més acollidor, inclusiu i equitatiu.

c. Llibres

Guerrero, D. (2021). *Corres como una niña. El género y la diversidad LGTBI en el deporte. Dos bigotes.*

El periodista David Guerrero ens proposa un viatge replet d'anècdotes pel present i el passat de la realitat de les dones i el col·lectiu LGTBI en l'esport. Amb un estil informatiu i divulgatiu, l'autor intenta donar respondre interrogants com: Fins quan es va prohibir a les dones practicar esport? Per què no hi ha categoria masculina olímpica en gimnàstica rítmica? Senten més discriminació les dones lesbianes pel seu gènere o per l'orientació sexual? Per què no hi ha ni un sol futbolista gai visible? Tenen les persones trans i intersex avantatges en la competició? Quina responsabilitat tenen els mitjans de comunicació en la infravaloració de l'esport femení? És possible trencar la categorització binària en l'esport?

Per a aprofundir en la reflexió i l'anàlisi, Guerrero recorre a testimonis d'esportistes com Pau Ribes, pioner en natació artística; Alba Palacios, primera futbolista trans federada a Espanya; Víctor Gutiérrez, jugador de la selecció espanyola de waterpolo i gai visible; Sara Peláez, àrbitra de bàsquet professional i lesbiana visible, o María José Martínez Patiño, experta del COI i exatleta intersexual.

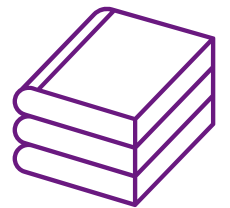

Gutiérrez, V. (2022). *Balón amarillo, bandera arcoíris. El deporte de élite sale del armario.* Libros Cúpula.

La història personal de l'autor, waterpolista d'alt nivell, activista i actualment secretari de Polítiques LGTBI del PSOE, serveix d'arrancada per a destapar la situació de les persones LGTBI en els esports d'elit. Encara que s'han produït avanços socials a favor dels drets del col·lectiu LGTBI a Espanya, la discriminació i la LGTBIfòbia continuen presents en graderies i vestidors. En el llibre es mostren prejudicis i estereotips sobre la masculinitat i els rols de gènere presents en la nostra societat i especialment en l'esport d'elit. L'autor destaca la importància de la visibilitat i l'existència de referents LGTBI en l'esport per a superar les barreres i les discriminacions d'aquest col·lectiu.

c. Llibres

Hartmann-Tews, I. (ed.). (2022). *Sport, Identity and Inclusion in Europe: The Experiences of LGBTQ People in Sport* (1a ed.). Routledge. Taylor & Francis Group.

Editat per la professora Ilse Hartmann-Tews, aquest llibre explora i avalua críticament els desafiaments i les experiències de les persones LGBTQ en l'esport a Europa. Presenta dades d'investigació d'avantguarda i coneixements de tot el continent, amb un enfocament en la política esportiva, els sistemes esportius i qüestions relacionades amb l'antidiscriminació i la inclusió.

El llibre presenta els fonaments teòrics i metodològics de la investigació sobre persones LGBTQ en l'esport i, a continuació, alguns estudis comparatius en profunditat de sistemes i experiències a Àustria, Bèlgica, França, Alemanya, Hongria, Itàlia, Regne Unit i Espanya. Una secció final considera l'efectivitat de la política en aquesta àrea i els motius per a la participació, i analitza les direccions futures en la investigació, la política i la pràctica.

[El llibre està disponible en accés obert ací.](#)

Krane, V. (ed.) (2019) *Sex, Gender, and Sexuality in Sport: Queer Inquiries*. Routledge. Taylor & Francis Group.

En aquest llibre, Vikki Krane i un equip de destacades persones acadèmiques de l'esport avaluen críticament què sabem sobre el sexe, el gènere i la sexualitat en l'esport; exposen àrees que necessiten més investigació; i ofereixen noves vies per a la teoria, la investigació i la pràctica. Basant-se en les perspectives dels estudis culturals, i amb la justícia social en el centre de cada capítol, el llibre analitza la teoria, la política, la pràctica i les experiències de les persones LGTBIQ en l'esport.

c. Llibres

Pérez Triviño, J. L. (Coord.) (2022). *Transgénero y deporte*. Editorial Hexis

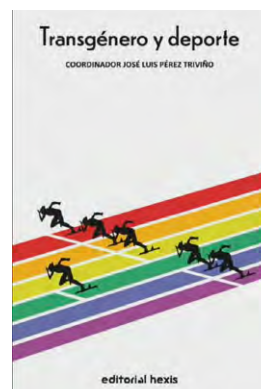
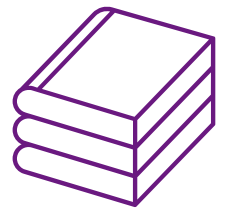
Aquest llibre coordinat per José Luis Pérez Triviño, professor de Filosofia de Dret de la Universitat Pompeu Fabra, es planteja el reconeixement dels drets de les persones trans en l'esport i la seua inclusió en la pràctica esportiva. Els diferents capítols del llibre recullen les aportacions d'especialistes en les qüestions següents:

- Drets en conflicte en les regulacions trans en l'esport: entre la inclusió, l'equitat i la seguretat
- Arguments filosòfics al voltant de la segregació per sexe en l'esport competitiu
- Dificultats del model esportiu de competició basat en la identitat de gènere i problemes d'altres models
- Poden les autoritats esportives seguir amb la segmentació esportiva (masculí-femení) si accepten cossos no binaris?
- Experiències de les persones trans en l'Educació Física i l'esport a Espanya.
- Identitats trans, educació física i esport: una perspectiva sociocultural
- Atletes transgènere en l'esport. Perspectiva argentina: marc normatiu i federatiu.

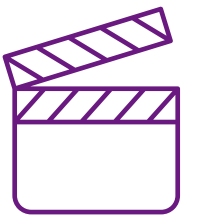

Piedra, J. i Anderson, E. (ed.) (2021) *Lesbian, Gay, and Transgender Athletes in Latin America*. Palgrave Macmillan Cham.

Aquest volum editat per Joaquín Piedra i Eric Anderson integra una àmplia gamma de treballs acadèmics interdisciplinaris i internacionals que, focalitzats a Amèrica Llatina, examinen la relació canviant entre una varietat d'esports contemporanis i la sexualitat i l'expressió de gènere, en relació amb atletes lesbianes, gais o trans. Especialistes d'Espanya, Argentina, Brasil, Mèxic i Colòmbia ofereixen perspectives històriques, sociològiques i antropològiques sobre l'heteronormativitat, la masculinitat, la identitat de gènere, l'orientació sexual i el gènere binari en relació amb els clubs esportius, les arts marcial mexicanes, el futbol, el softbol i els esports, els mitjans de comunicació, els jocs i l'Educació Física.

c. Pel·lícules i sèries

Al agua gambas (*Les Crevettes pailletées*, 2019, y *La revanche des Crevettes pailletées*, 2022)

Es tracta de dues comèdies franceses dirigides per Cédric Le Gallo i Maxime Govare. *Al agua gambas* (2019) està basada en fets reals en la qual un medallista mundial de natació, després de fer uns comentaris homòfobs en els mitjans de comunicació, és sancionat i ha d'entrenar les gambes purpurines, un equip de waterpolo de jugadors gais (amb una dona trans) amb l'objectiu de classificar-se per als *Gay Games* de Croàcia. Una experiència que farà replantejar-se molts prejudicis a l'entrenador.

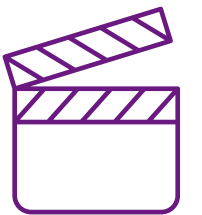
La revanche des Crevettes pailletées (2022) n'és la continuació i se situa uns anys després. L'entrenador decideix incorporar un jove dels suburbis, que creu que és gai, a les gambes purpurines per a participar en una nova edició dels *Gay Games* que es disputen aquesta vegada a Tòquio. No obstant això, la pèrdua del vol de connexió a Rússia, els farà viure una increïble i perillosa aventura en un dels països menys amigables amb les persones homosexuals.

Handsome Devil (2016)

És una comèdia dramàtica irlandesa dirigida per John Butler. La història se situa en un col·legi internat irlandés d'elit per a homes, on el rugbi suposa alguna cosa més que un esport. Gira al voltant de la relació entre un xic solitari i marginat, i el seu nou company d'habitació, el millor jugador de l'equip de rugbi. Els dos començaran prompte a forjar una forta amistat en secret que, en ser descoberta en l'internat, serà posada a prova. La pel·lícula presenta temes d'homosexualitat, mentre examina la hipocresia i l'esnobisme en el sistema escolar privat irlandés.

c. Pel·lícules i sèries

**Wonderkid
(2016)**

Curtmetratge, dirigit per Rhys Chapman, que mostra la confusió interna d'un futbolista professional gai, que és tractat de manera diferent a causa de la seua orientació sexual i que lluita contra l'assetjament en les xarxes socials. Forma part d'una campanya de lluita contra la discriminació homosexual al Regne Unit.

**1:54
(2016)**

Drama canadenc dirigit per Yan England. Tim és un jove tímid de 16 anys, brillant i amb un talent esportiu natural. Víctima d'assetjament escolar i incapaç d'acceptar la seua orientació sexual, plantarà cara als assetjadors després d'un tràgic succés que li marcarà profundament la vida.

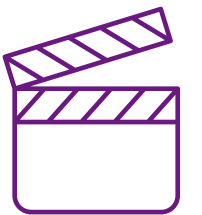
**Girl
(2018)**

Pel·lícula dramàtica belga, dirigida per Lukas Dhont, en la qual es conta la història de Lara, una jove trans de 15 anys que aspira a ser una ballarina professional. Lara es muda amb el seu pare i el seu germà menor a una altra ciutat per a assistir a una prestigiosa acadèmia de ball. En sotmetre's a una teràpia de reemplaçament hormonal en preparació per a una cirurgia de reassignació de sexe, se sent frustrada pel progrés lent del tractament. A l'escola, ella oculta el penis amb cinta adhesiva durant les pràctiques de ballet i experimenta un cert assetjament dels companys de classe. Pel fet que l'encintat li ha causat una infecció, la seua data per a la cirurgia s'ha canviat perquè primer ha de recuperar-se'n. Aquest fet, afegit que se li prohibeix ballar durant la recuperació, fa que Lara se senta molt més frustrada amb el seu cos.

c. Pel·lícules i sèries

Morgan (2012)

Pel·lícula dramàtica nord-americana dirigida per Michael D. Akers. Morgan torna a casa després que un tràgic accident en una carrera ciclista l'haja deixat paraplègic. No obstant això, ell tracta de ser positiu i no fa de l'accident el final de la seua vida. Així i tot, en el seu interior té la sensació de ser inútil i que la seua vida s'ha acabat. Morgan coneix Dean i els dos forgen una amistat que sembla que podrà donar lloc a un altre tipus de relació. Morgan s'il·lusiona amb participar en una carrera ciclista, però a causa del seu caràcter competitiu provocarà molts conflictes al seu voltant.

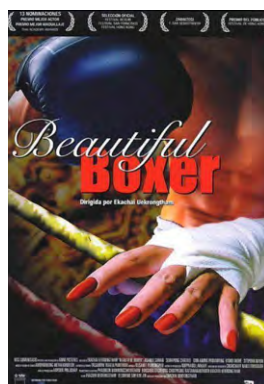
Tormenta de verano (Sommersturm, 2004)

Pel·lícula alemanya dirigida per Marco Kreuzpaintner. Tobi i Achim són amics des de fa anys i formen part d'un equip de rem. Han celebrat nombroses victòries en el passat i esperen amb impaciència disputar la gran regata de la regió. Però ja no es tracta d'un campament d'estiu i han deixat de ser xiquets. Quan es torna seriós el flirteig d'Achim amb Sandra, Tobi s'adona que els seus sentiments per Achim són molt més profunds del que admet. Se sent confús, incòmode, i cada vegada més exclòs. L'arribada d'un equip de joves homosexuals que fan gala de la seua condició farà que Tobi i els seus companys es vegen obligats a replantejar-se els seus prejudicis i les seues pors.

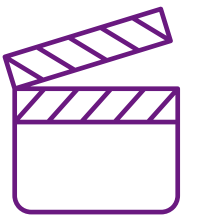

Beautiful Boxer (2003)

Film dramàtic tailandés dirigit per Ekachai Uekrongtham. És una pel·lícula biogràfica de Parinya Charoenphol, una famosa boxejadora trans de *muay thai*, boxa tailandesa. La cinta explora la seua dura infància on Parinya va començar a practicar la boxa tailandesa com el seu esport per a tirar endavant i començar a guanyar prou diners per a poder fer-se una cirurgia de reassignació de sexe.

c. Pel·lícules i sèries

À cause d'un garçon (2002)

Aquesta pel·lícula dramàtica francesa, dirigida per Fabrice Cazeneuve, tracta d'un xic de 17 anys que ho té tot. És un estudiant excel·lent, un campió de natació, popular entre els seus amics, guapo i adorat per les xiques de l'institut. No obstant això, és homosexual i no ho sap ningú. Se sent intensament atret cap a un altre alumne que ingressa en l'institut, però aquesta atracció el delatarà davant de la resta dels companys, i convertirà la seua vida escolar en un infern.

Ellas dan el golpe (A League of Their Own, 2022)

Serie estadounidense de comedia de 8 episodios, creada por Will Graham y Abbo Jacobson. [És un remake de la pel·lícula homònima del 1992, dirigida per Penny Marshall.](#) Sèrie estatunidenca de comèdia de 8 episodis, creada per Will Graham i Abbo Jacobson. És un *remake* de la pel·lícula homònima del 1992, dirigida per Penny Marshall. La sèrie se situa durant la II Guerra Mundial, i s'inspira en la conformació de les *Rockford Peaches*, un dels equips de la Lliga de Beisbol Professional *All-American Girls*. En la sèrie apareixen personatges de dones lesbianes i persones no binàries.

Heartstopper (2022)

És una sèrie del Regne Unit de 8 episodis, creada i escrita per Alice Osman, en què dos adolescents, que estudien en una escola exclusiva per a homes, comencen una amistat en compartir pupitre en classe. Charlie és nerviós, pensatiu i obertament gai. Nick juga al rugbi i és alegre i de bon cor. Nick convida Charly a formar part de l'equip de rugbi. Els dos descobreixen que la seua amistat pot ser alguna cosa més que això.

c. Documentals

Mi tabla de salvación: La historia de Leo Baker (*Stay on Board: The Leo Baker Story*, 2022)

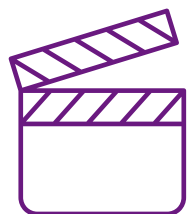
Aquest documental estatunidenc, codirigit per Nicola Marsh i Giovanni Reda, ens acosta a la vida de l'*skater* Leo Baker. Aquesta modalitat esportiva es va incorporar com a esport olímpic en els Jocs de Tòquio, disputats l'any 2021. Leo Baker es va classificar per a competir-hi en l'equip estatunidenc femení, no obstant això, hi va renunciar. Aquest documental explora el viatge de Baker després d'haver pres la difícil decisió, en un període complex on van xocar les seues aspiracions esportives i la seua autoafirmació i decisió de presentar-se públicament com a persona transgènere.

Secretos del deporte: Caitlyn Jenner (*Untold: Caitlyn Jenner*, 2021)

La col·lecció de documentals estatunidencs *Secretos del deporte* dedica el tercer episodi, dirigit per Crystal Moselle, a Caitlyn Jenner, dona trans que va guanyar la medalla d'or en categoria masculina en la prova de decatló en els Jocs Olímpics de Mont-real 1976.

LGTBI. Deporte invisible (2020)

Reportatge espanyol que dona veu a tres esportistes que han viscut la seua sexualitat de manera diferent dins de la seua professió: la futbolista Teresa Abelleira, el jugador de waterpolo Víctor Gutiérrez i el nadador Carlos Peralta. Tres històries que ajuden a comprendre en quin punt es troba l'esport d'elit respecte a l'acceptació, la inclusió i la diversitat.

c. Documentals

Alone in the Game (2018)

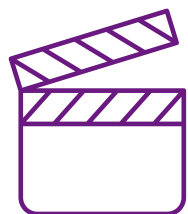
Aquest documental, del realitzador David McFarland, recull testimonis d'un grup d'esportistes LGTBI nord-americans amb la finalitat de visibilitzar un problema bastant generalitzat: la LGTBIfòbia en l'esport. S'endinsa en un món on l'homofòbia i el masclisme sempre han estat molt presents. Mostra una cultura de la intolerància, la discriminació i l'exclusió que manté el grup d'esportistes en l'armari i vivint en silenci. A més de mostrar aquesta realitat, el documental aporta referents en l'esport de competició que poden servir de referents per a joves esportistes LGTBI.

Fuera de juego (2017)

Documental espanyol, dirigit per Richard Zubelzu, que analitza el perquè de la invisibilitat de les persones homosexuals en el futbol espanyol. Tracta, de la mà de clubs, associacions, futbolistes, premsa, psicòlegs i altres persones vinculades, la realitat actual de l'homofòbia en el futbol espanyol i les possibles solucions que té.

Forbidden Games: The Justin Fashanu Story (2017)

Documental anglès, dirigit per Jon Carey i Adam Darke, sobre la vida del futbolista Justin Fashanu, primer jugador negre pel qual es va pagar un milió de lliures en ser transferit al Nottingham Forest i que, a principis dels anys 90, va ser el primer futbolista professional que va fer públic que era gai, i va fer un pas endavant en la lluita per la igualtat i contra l'homofòbia en el món del futbol. Aquest documental aporta imatges i testimonis del futbolista que va acabar suïcidant-se al maig del 1998 després de ser acusat, sense proves, d'agressió sexual per un jove de 17 anys.

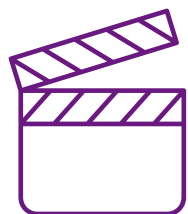
c. Documentals

Deportes a tope: Esa mujer corre como un hombre (*Sports on Fire: She runs like a man*)

Diferents competicions han passat a la història per qüestions alienes a l'esportivitat. Aquesta sèrie documental canadenca de 6 capítols explora el context històric, polític i social que ha envoltat algunes d'aquestes cites esportives. El capítol 4 parla del cas de la corredora de tanques espanyola M. José Martínez Patiño qui, l'any 1985, no va superar una prova genètica de verificació de sexe. El documental tracta com va resultar de discriminatòria la desqualificació d'aquesta esportista per les autoritats atlètiques.

Andreas Krieger: Heidi's Farthest Throw (2015)

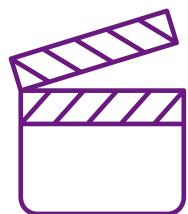
Aquest curtmetratge documental, dirigit per Sven Schwarz, explora les tràgiques conseqüències del dopatge a través dels ulls de l'exllançadora de pes d'Alemanya Oriental, Heidi Krieger, i és un testimoni dels perills del dopatge. A una edat primerenca, Krieger va ser sotmesa sense saber-ho a una campanya de dopatge sistemàtic secundada per l'estat que valorava el recompte de medalles per damunt del benestar dels atletes i les atletes. En el documental, Krieger descriu els efectes sovint complicats del dopatge generalitzat en atletes joves i la seua posterior cerca dolorosa d'identitat de gènere. Com a home, a Krieger se'l coneix ara com a Andreas. Aquest documental va ser produït en col·laboració amb l'Agència Nacional Antidopatge d'Alemanya (RES).

c. Documentals

 ¿Demasiado rápida para ser una mujer?:
La historia de Caster Semenya
(*Too Fast to be a woman?:
The story of Caster Semenya, 2011*)

Documental dirigit per Maxx Ginnane que conta la història de Caster Semenya, una atleta que va aconseguir la medalla d'or en la prova de 800 metres en el Campionat del Món de Berlín l'any 2009. La seua aclaparadora victòria i el seu imponent físic van fer saltar sospites. Aquest documental segueix Caster, la tímida adolescent d'un remot llogaret sud-africà que lluita per tornar a la competició. Amb el suport de la seua família i un equip legal, Caster lluita contra la decisió de la Federació Internacional d'Atletisme. Mentre els advocats internacionals i els científics eminents analitzen el que significa ser dona, la jove de 19 anys, enmig de la polèmica al seu voltant, només vol fugir.

© Autoria, 2023

Grup d'Investigació AFES (Universitat de València)

José Devís Devís (Director), Javier Gil Quintana, Jorge Lizandra Mora, Elena López Cañada, Pere Molina Alventosa, Carmen Peiró Velert, Sofía Pereira García, Víctor Pérez Samaniego, Angélica Sáenz Macana, Joan Úbeda Colomer, Alexandra Valencia Peris

© d'aquesta edició

XATCOM

© de les imatges

www.istockphoto.com, www.pexels.com i www.freepik.es

© dels pictogrames

www.thenounproject.com

ISBN: 978-84-09-51923-1

Traducció:

Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. Generalitat Valenciana.

Revisió tècnica:

Joan Úbeda i José Devís Devís

Agraïments:

L'autoria d'aquesta guia agraeix la revisió realitzada per David Guerrero (Deporte y Diversidad), Miguel Ayensa (Club Esportiu LGTBI+ Dracs València), Marta Claver (Club Esportiu LGTBI+ Samarucs València), Iván Jiménez (Dimove) i Joan Mirò (Club Esportiu Les Panteres Grogues).

Nota:

Aquesta guia s'ha finançat a través del conveni GVA-FCAFE de la UV de l'any 2022 i 2023.

